tribuna

LIST ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE

LETO VII | LJUBLJANA, 27. MARCA 1957 | ŠTEV. 6

Marksistična vzgoja v učnem načrtu naših univerz

Poročali smo že o plenumu Centralnega odbora ZŠJ, kjer so razpravljali o pomanjkljivi marksistični vzgoji na naših univerzah. Da bi o tem, trenutno najbolj aktualnem vprašanju, dobili pravo sliko in natančen pregled, bomo v kratkih črtah ponovili misli in poglede naše študentske organizacije o tem vprašanju.

Prvo vprašanje, ki je odločilne važnosti za napore študentske organizacije, da bi glede marksistične in družbene vzgoje dosegli soglasnost z vodstvi univerz, je vprašanje, ali je v današnjih pogojih potrebno uvajati poseben predmet za marksistično in družbeno vzgojo v učne načrte naših visokih šol in kakšne so dosedanje izkušnje v tem pogledu.

Na prvi pogled je nemara odveč ali celo prepozno, da bi se tako spraševali. Pa poglejmo, kake so bile težave, ki smo jih imeli s tem predmetom v preteklosti. V povojnih letih smo imeli enotna predavanja iz marksizma-leninizma na vseh fakultetah v državi. Program teh predavanj je bil v glavnem posnet po vzoru podobnih predavanj v Sovjetski zvezi. Predavanja so imela več pomanjkljivosti: premalo sposobnih strokovnjakov za predavanja, dogmatično in neznanstveno podajanje in razne druge napake.

Zaradi vsega tega je bil pozneje ta predmet ukinjen. Takrat smo potem hoteli, da bi študenti dobivali dialektično-materialistični pogled na svet preko ved, ki jih proučujejo iz svoje stroke in neločeno od svojega strokovnega študija.

Kaj pa so pokazale izkušnje zadnjih let?

Če bi zadnja leta preko strokovnih predmetov uspeli zagotoviti študentom marksistično in družbeno vzgojo ter materialistični pogled na svet, potem danes ne bi bilo treba ponovno razpravljati o oblikah tega študija v učnem načrtu naših šol. Toda to se ni zgodilo. Zato, ker do danes še ni prišlo do korenitih sprememb v visokošolskem pouku. Tej nalogi nismo bili kos, ker je takšno pojmovanje družbene vzgoje precenjevalo realne možnosti visokošolskega pouka in sposobnosti predavateljskega kadra. Tako je nastala precejšnja vrzel v izobrazbi visokokvalificiranega strokovnjaka. Mnogi mladi strokovnjaki so odhajali z univerze brez širokega obzorja in splošne razgledanosti, kar je pomenilo utesnitev njihove družbeno politične vloge. Zato smo slišali pripombe ne toliko na račun strokovne, temveč idejne in družbeno politične pripravljenosti diplomiranih študentov.

Na drugi strani se je pokazalo, da pri raznih oblikah marksistične in družbene vzgoje v okviru študentske organizacije ne sodeluje niti polovica članov naše organizacije. Takšen je položaj na večini fakutet. To pomeni, da so naše sile preslabotne, da bi zajele v to delo vse študente.

Pomanjkanje sistematične splošno družbene izobrazbe mlade inteligence postaja težavnejše, če imamo pred očmi socialistično prirodo naše družbene ureditve in silnice njenega nadaljnjega razvoja. Potreba uvajanja posebnega predmeta za družbeno in marksistično izobrazbo v okviru učnih programov končno ni neko jugoslovansko odkritje. Potrebo po takšni izobrazbi so čutile mnoge druge države z dolgoletno šolsko tradicijo. Sistem današnje visokošolske izobrazbe in beg v specializacijo sam po sebi oblikuje specializiranega strokovnjaka, brez potrebne splošne kulture, opredeljenega pogleda na svet in družbo. Na nekaterih tujih univerzah so našli ustrezne rešitve kot protistrup temu pojavu. V nekaterih državah dajejo prednost pri tej izobrazbi in vzgoji filozofiji, drugod družbenim vedam ali pa obema. To pomeni, da se tudi drugod načrtno trudijo za splošno ideološko izobrazbo študentov.

V naših pogojih zagovarjejo zahtevo za uvedbo splošnega predmeta za ideološko in družbeno izobrazbo naslednji razlogi: premalo in slabo razvita vzgojna vloga šole in neizpolnjene radikalne spremembe v visokošolskem pouku, omejena in nezadostna marksistična izobrazba, ki jo svojim članom daje študentska organizacija in končno potrebe pri poznejšem strokovnem delu.

KJE SMO IN KAJ SMO NAPRAVILI

Zanimivo je pogledati, kako vprašanje marksistične in družbene vzgoje rešujejo na posameznih jugoslovanskih univerzah. V Skoplju imajo posebno komisijo, ki je našla primerne oblike. V načrte statutov so uvedli predmet sociologije na medicinski, pravni in ekonomski fakulteti, politično ekonomijo pa na tehniški fakulteti, medtem ko na filozofiji stališča še niso razčiščena.

V Sarajevu je tudi posebna skupina strokovnjakov izdelala osnutek programa novega predmeta. Pri izdelavi statutov so na fakultetah obvezno poslušali uvod v družbene vede.

V Beogradu so pravtako razpravljali in v fakultetne statute sprejeli razne predmete: osnove družbenih ved, osnove ekonomskih ved, politično ekonomijo, osnove znanstvenega socializma itd. O značaju teh predmetov so dolgo razpravljali strokovnjaki in študentje. V Zagrebu in Ljubljani je to delo še nekoliko zadaj.

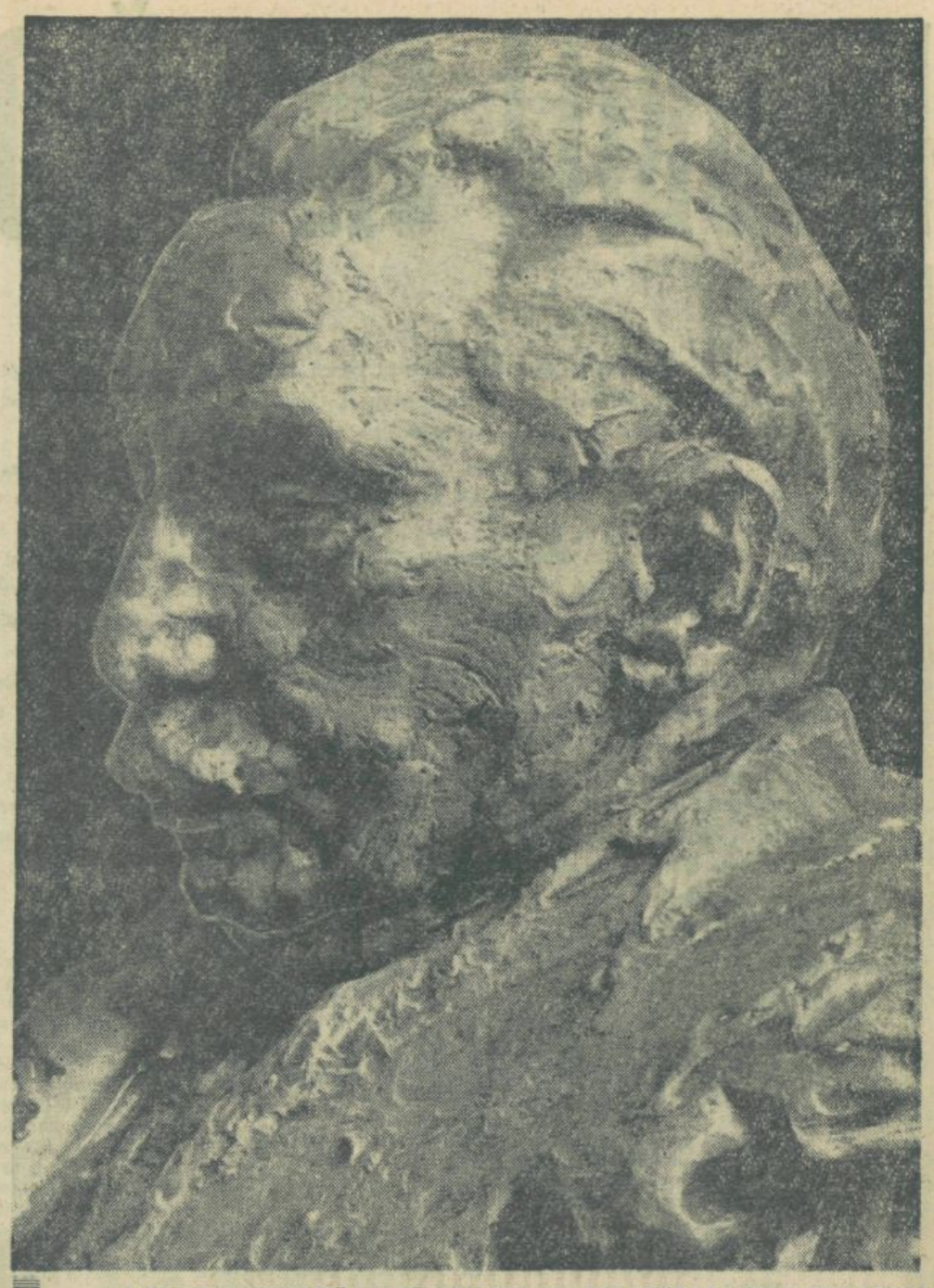

S SMRTJO TOVARIŠA MOŠE PIJADE SO DELAVSKI RAZRED IN NARODI SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE IZGUBILI IZ SVOJIH VRST DOSLEDNEGA REVOLUCIONARJA, PRVOBORCA DELAVSKEGA RAZREDA, PRILJUBLJENEGA TOVARIŠA IN VODITELJA, KI JE V SEBI ZDRUŽEVAL NAJPOZITIVNEJŠE LASTNOSTI BORCA—KOMUNISTA.

Z NJEGOVO SMRTJO SMO IZGUBILI ENEGA IZMED NAJVEČJIH SINOV NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE, KI JE STAL V PRVIH VRSTAH DELAVSKEGA RAZREDA V BORBI ZA ZMAGO SOCIALISTIČNIH DRUŽBENIH ODNOSOV, ZA ZMAGO SOCIALISTIČNE MISLI V NAŠI DRŽAVI.

TOVARIŠ MOŠA PIJADE JE SVETAL ZGLED DANAŠNJIM IN BODOČIM GENERACIJAM GRADITELJEV SOCIALIZMA. OSTAL BO VEDNO NEPOZABEN.

SLAVA TOVARIŠU MOŠI PIJADU, VELIKEMU SINU NAŠIH NARODOV.

Študentje ljubljanske univerze — Univerzitetni odbor Zveze študentov ljubljanske univerze — Univerzitetni komite ZKS ljubljanske univerze

NOV ODLOK O VPISU

Pred kratkim je odbor za prosveto pri Zveznem izvršnem svetu sprejel odlok o vpisu na univerze. Abiturienti srednjih splošnoizobraževalnih šol z dovršeno maturo se lahko, kakor doslej, vpisujejo na vse fakultete brez omejitev. Absolventi srednjih strokovnih šol se lahko vpisujejo samo na sorodne, ustrezne fakultete. Na fakultetah, kjer materialne možnosti zahtevajo omejen vpis, se bo vpis vršil z natečajem. O tem pa mora odločiti še izvršni svet republik, v kateri so takšne fakultete. Tudi o kriterijih, po katerih naj bi bili ti natečaji vršili, bo treba še razpravljati.

Zaradi odpovedi sodelovanja francoskih študentov sporoča prireditveni odbor »tedna Tribune«, da je »teden Tribune« prestavljen. Točen datum in program bomo objavili v prihodnji številki.

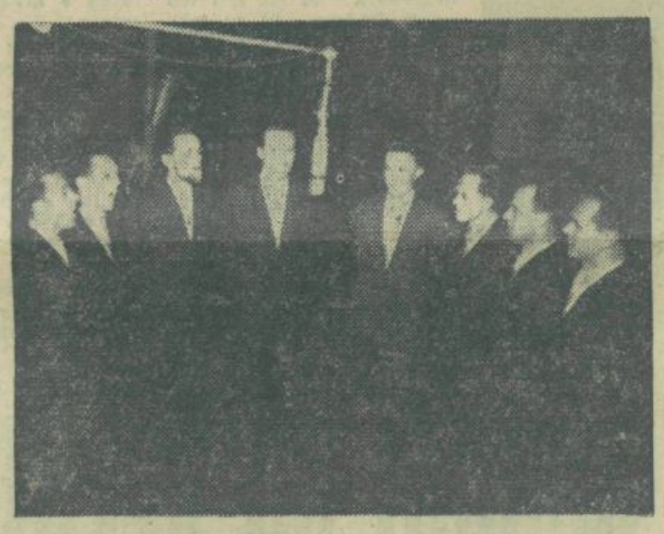

Akademski oktet

Gotovo ste jih že slišali v četrtkovem večeru. Takrat so se tudi predstavili. Pa ponovimo. Umetniški vodja Anton Nanut in pevci so študentje ljubljanske univerze, ki so se zbrali, da bi slovensko narodno in umetno pesem prenesli preko radijskih valov in javnih nastopov do ušes poslušalcev in občinstva. — Upamo, da jih bomo srečali kmalu. Pri nadaljnjem delu jim želimo kar največ uspehov.

DVOPREDMETNI ŠTUDIJ NA PMFF

Tako je prišlo do vprašanja o katerem so na nekaterih oddelkih PMFF že večkrat govorili, ni pa bilo do danes še nobenih bistvenih sprememb. Gre namreč za dejstvo, da še vedno odhaja večina diplomantov s PMFF na srednje šole, za kar morajo biti temu primerno izobraženi. Ena osnovnih slabosti pri vzgoji pedagoškega kadra za srednje šole je ravno ta, da so nekateri oddelki PMFF še vedno samo enopredmetne študijske skupine in se povezovanja vsaj dveh deloma sorodnih predmetov naravnost izogibajo. Posledica tega je na eni strani, da je svet za kulturo in prosveto rajši sprejema na nižje gimnazije diplomante Višje pedagoške šole, ker imajo uradno potrjeno, da so študirali dva predmeta, čeprav je njihova strokovna usposobljenost drugačna kot usposobljenost diplomantov fakultete; na drugi strani pa je posledica takih razmer, da mladi profesorski pripravnik, ko pride na srednjo šolo, marsikdaj poučuje vse prej, kot svoj lastni predmet. To se dogaja še zlasti tam, kjer je zavod manjši, z manjšim številom učnih ur, za to morajo tako imenovani »čisti« geografi, biologi itd. poučevati še matematiko, fiziko ali kemijo, za kar se morajo učiti za vsako uro posebej in zato ni čudno, če se nekdo izrazi, da raje vse skupaj pusti, kot da bi moral študirati povsem nanovo vse življenje.

»Kakšno je vaše mnenje o nadaljnji potrebi obstoja Višje pedagoške šole v Ljubljani«, sem vprašal enega od tovarišev na Svetu za prosveto in kulturo LRS.

»Dokler bo fakulteta dajala ljudi, ki bodo sposobni poučevati samo en predmet, bo Svet za kulturo in prosveto LRS na naših nižjih gimnazijah še vedno raje zaposloval diplomante Višje pedagoške šole, ker le ti lahko poučujejo dva predmeta, ne pa ljudi, ki prihajajo s fakultete, ki so včasih sposobni poučevati le en predmet.«

Pred vojno so bile na filozofski fakulteti povsod vsaj dvopredmetne skupine; v letih po vojni pa se je po nekaterih oddelkih prešlo na enopredmetne. Temu ustrezno so spremenili in razširili tudi študijske programe. Glede na izobraževanje pedagoškega kadra za srednje šole je bilo to vsaj do neke mere napačno. Na drugih jugoslovanskih univerzah je na humanističnih fakultetah še skoraj povsod večpredmetni sistem, za kar so prav gotovo zadostni razlogi. S tem ni rečeno, da se moramo pri nas ravnati po ostalih sorodnih fakultetah, vendar tisto, kar je dobro, se izplača povzeti tudi od drugod.

Kot opravičilo obstoja enopredmetnih študijskih skupin na nekaterih oddelkih PMFF se v splošnem poudarja dejstvo, da je fakulteta znanstvena ustanova, katere osnovna naloga je vzgoja znanstvenega naraščaja in da bi bilo z uvedbo večpredmetnih študijskih skupin to njeno poslanstvo okrnjeno. Dejstvo, da je fakulteta znanstvena ustanova in da mora skrbeti za znanstveni naraščaj, nedvomno povsem drži, jasno pa je tudi to, da še vedno odhaja tri četrtine diplomantov na srednje šole in da praksa zahteva tudi za to primerno usposobljene ljudi. Da pa je edini cilj fakultete vzgoja znanstvenikov, je težko reči, zakaj od približno dva tisoč slušateljev, kolikor jih je na fakulteti, bo verjetno število tistih, ki bodo to ime res zaslužili, precej manjše. Na drugi strani pa je povsem zgrešeno, če kdo zapostavlja vlogo srednješolskega vzgojitelja, saj je ravno on tisti, ki da človeku prvi znanstveni pogled na svet. Jasno pa je tudi to, da kdor ima veselje in smisel za znanstveno delo, bo nedvomno svoja nagnjenja in sposobnosti lahko uveljavil, čeprav bo tista štiri leta, ko je vpisan na fakulteti, poslušal neko dvopredmetno skupino. Kar se pa tiče naraščaja za sam predavateljski in pedagoški kader na fakulteti, bi bilo zelo koristno, da bi bodoči asistenti in ostali šli prej vsaj za nekaj časa na srednje

(Nadaljevanje na 6. strani)

STUDENTI IZ ITALIJE MED NAMI

Pretekli teden na študentskem naselju. Štirje italijanski študentje, ki so prišli v Ljubljano kot predstavniki italijanske mladine. Bili so na sprejemu pri rektorju ljubljanske univerze, potem pa so si ogledali študentsko naselje in nas med kratkim in živahnim razgovorom na kratko seznanili z nekaterimi značilnostmi političnega in splošnega življenja italijanskih študentov, obenem pa izvedeli tudi nekaj drobcev o našem življenju.

ENOTNOST ŠTUDENTSKE ORGANIZACIJE . . . O tem seveda ni govora. Obstaja sicer nacionalna študentska zveza, a v tej so vključene vse neštete politične stranke in strančice. Vsaka politična stranka ima svojo grupo na vsaki univerzi. Glede na to strašno politično razcepljenost in glede na bogat spisek strank bi moralo biti politično življenje po italijanskih univerzah zelo živahno. Vendar je stvarnost ravno obratna. Zelo malo študentov zanimajo politične stvari, udeležba na volitvah je minimalna. Sicer pa je delovanje vseh teh političnih formacij kar se tiče vpliva na notranjo politiko posameznih univerz dokaj omejeno. Ukvarjajo se s strokovnimi problemi, politično pa se vključujejo v delovanje posameznih strank v splošnem političnem življenju Italije. Največ pristašev med italijanskimi študenti imajo desničarske stranke. Protiutež teh je organizacija goliardov, ki vključuje naprednejše študente in postaja skoraj enakovreden partner desnice. Ti imajo relativno le bolj postransko vlogo in se bodo v kratkem priključili goliardom, tako da bodo skupaj tvorili močnejšo fronto proti katolikom in neofašistom.

ŠTUDIJ . . . ŠTUDIJSKI REŽIM . . . SOCIALNI POGOJI . . . Skoraj malo preveč vprašanj, da bi lahko na vse dovolj izčrpno odgovorili. A vendar kar na kratko. Študij je drag, štipendij skoraj ni, a še te so vezane na posebne, marsikdaj tudi na politične pogoje. Zato je seveda največ študentov iz meščanskih družin. Način pouka: skrajno zastarel in neživljenjski. Profesor je absoluten gospodar nad snovjo, ki jo predava kot se njemu zdi. Snov je stalna in se posebno pri huminističnih vedah stalno poudarjata nacionalnost in heroizem. Študent **mora** vse to sprejeti, ni pa seveda nujno, da tako tudi misli. Čuden paradoks, vendar povsem vsakdanja stvar. Sploh se študentje v ničemer ne morejo vtikati v razmere na univerzi in nimajo nikakršnih pravic pri sestavljanju učnih načrtov in upravljanju univerze. Borba proti takemu stanju? Precej težavna, ker zadevajo na dve stvari: nedostopnost in nerazumevanje profesorjev in nezanimanje študentov. Vse je strašno okostnelo in brez pravega razvoja. Profesor sicer predava, toda prav nič ga ne zanima nadaljnji razvoj njegove stroke. Študenta pa vzgaja tako, da ga bo lahko nasledil po enaki poti . . .

IN OSTALO . . . Še marsikaj a zaenkrat naj bo dovolj. Samo to: tudi italijanski študenti se borijo za naprednejši način študija in upajo, da bodo pozitivni rezultati te borbe vedno večji in pomembnejši.

Žalna svečanost na naselju

Črne zastave in črno obrobljene slike predsednika Zvezne ljudske skupščine tovariša Moše Pijada v časopisih. Žalne svečanosti in tišina. V znak ljudske žalosti in žalovanja. Tudi ljubljanski študentje so se po svoje oddolžili velikemu človeku naše revolucije in dobe. V nedeljo so se v dopoldanskih urah zbrali na žalni svečanosti, ki je bila v menzi študentskega naselja. Molk. Dokler ni predsednik UO ZŠJ tovariš Janez Vrhunc spregovoril o življenjski poti in revolucionarnem liku pokojnega predsednika Zvezne ljudske skupščine. V svojih besedah je orisal delo in misel velikega revolucionarja in graditelja socializma, ki je vzgled mladi generaciji. Študentska mladina je videla v tovarišu Moši velikega učitelja in prijatelja, ki je poleg napornega dela in nalog vedno našel čas, da je prišel med študentsko mladino, se zanimal za naše probleme in nam govoril. Tudi zavratna smrt nas ne bo ločila od njega. Ostal bo v našem spominu kot svetel zgled človeka in humanista.

Žalna svečanost na univerzi

V dneh splošnega žalovanja za pokojnim predsednikom Zvezne ljudske skupščine, tovarišem Mošo Pijadom je bila v ponedeljek v zborniční dvorani univerze, žalna svečanost katere so se udeležili profesorji in študentje ljubljanske univerze. Prisotnim sta o življenjskem liku pokojnika spregovorila rektor ljubljanske univerze dr. Božidar Lavrič in predsednik Društva univerzitetnih profesorjev in znanstvenih delavcev dr. Stanko Škerlj. Po govorih je akademski pevski zbor »Tone Tomšič« zapel žalostinko.

Posebna nagrada Tribune

Na žalni seji, ki je bila posvečena velikemu borcu naše dobe tov. Moši Pijadu, je uredništvo Tribune sklenilo da bo vsako leto na dan njegove smrti v spomin tov. Moše — novinarja podelilo nagrado za najboljši prispevek objavljen v našem listu. Nagrada bo vsako leto poieljena na svečanosti na spomin pokojnika in sicer v znesku 10.000 dinarjev.

IZGUBILI SMO ČLOVEKA

Vsa Jugoslavija je še vedno v globoki žalosti, ker nas je kar nenadoma, sredi dela, zapustil nepozabni borec za pravice delovnega ljudstva in za njegovo boljše življenje, predsednik Ljudske skupščine tov. Moša Pijade, čič Janko.

Tudi nas, mlade, je njegova smrt globoko pretresla. Vedno se je zanimal za naše življenje in za naše težave s svojo neposrednostjo in dobrodušnostjo si je vedno znova pridobival naša srca.

Pisatelj Maksim Gorki je zapisal: »Človek — kako to ponosno zveni!« Pokojni Moša Pijade je bil tak velik človek! Ni bil velik le kot borec v revoluciji in po njej, velik je bi v vseh svojih vsakodnevnih odnosih do soljudi. Zaradi tega je naša izguba tako velika.

Življenje tov. Moša Pijada je bilo vedno kar najtesneje povezano z življenjem in bojem naše Komunistične partije in z življenjem in bojem naših delovnih množic. Postal je eden najpomembnejših graditeljev naše socialistične države in našega socialističnega družbenega reda. Zato je bil tudi odlikovan z Redom narodnega heroja in z Redom junaka socialističnega dela. Čeprav ga je odlikovala izredna delovna energija, so napori, katerim se je izpostavljal, presegali njegove življenjske moči. Prav zaradi te preobremenjenosti je tudi tako tragično in nenadoma umrl. Svoje življenje je žrtvoval za nas in za naše boljše življenje.

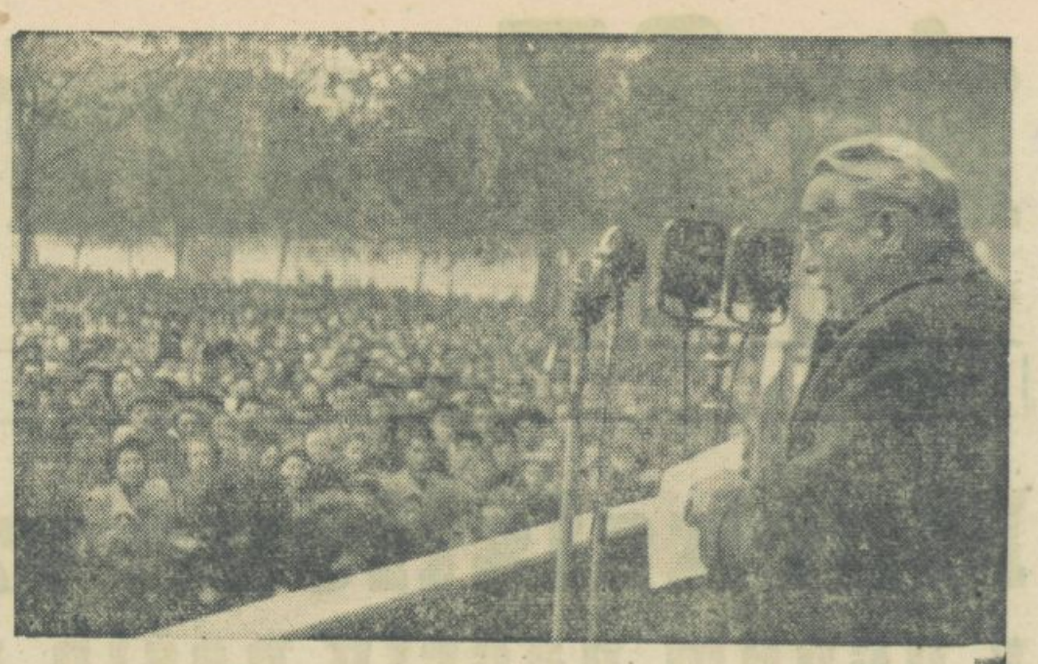

Leta 1953 je tov. Moša Pijade govoril tudi v Ljubljani na Trgu revolucije

Vaše delo je herojstvo

Ko je bila leta 1946 dokončana mladinska proga Brčko-Banovići, je Moša Pijade v imenu Prezidija Ljudske skupščine FLRJ izročil mladini odlikovanja in ji ob tej priložnosti povedal:

— Zakaj je delo, ki je tu opravljeno, tako veliko? Ni veliko samo zato, ker je ta proga izrednega gospodarskega pomena, ker pomaga pri napredku našega gospodarstva, naše industrije in ker pomaga pri razdeljevanju dobrin v naši državi. Ni veliko delo samo zato, ker veča in krepi proizvajalne sile naše drage domovine; tudi ni veliko samo zato, ker je opravljeno v šestih mesecih, čeprav se temu ne čudi le naša država, temveč ves vet. Prav tako ni veliko delo samo zato, ker bo nenavadno mnogo pripomoglo h graditvi naše države. Stvar ni samo v tem.

Je še nekaj več od tega. To veliko delo je najlepši, najbolj blesteči dokaz, da je naša ljudska republika, da je naša država v resnici ljudska država. To veliko delo naše mladine dokazuje, da je naš mladina v resnici ljudska mladina, da ljubi svojo domovino, da se zna zanjo žrtvovati in vse storiti za njeno srečo. Prav tako kakor je bila v domovinski vojni, v naši osvobodilni vojni mladina prva v bojnih vrstah, prav tako je danes prva v boju za zgraditev lepše bodočnosti in sreče naših narodov. Zgraditev te proge je zaradi tega veliko delo, ker je zbralo tu mladino iz vse naše države, celo iz neosvobojenih krajev, zbralo in pokazalo, da je bratstvo in enotnost naših narodov stvarnost, da pomeni silo, na katero se opira naša država, tisto silo, s katero bomo gotovo zgradili bodočo srečno domovino.

Tovariši in tovarišice, pri tem delu ste pokazali, kaj pomeni heroizem pri delu, pokazali ste neverjeten tempo dela, pri tem delu pa ste pokazali življenjsko radost, ki je tako značilna za našo državo in za naš čas. Ko ste se žrtvovali, ko ste se naprezali, ne glede na težave, na katere ste naleteli pri svojem delu, ste vedno delali pojoč, kakor so se naši borci borili in padali s pesmijo. Pokazali ste takšno ustvarjalnost, ki je danes za zgled po vsem svetu. Postali ste zgled mladini vsega sveta. Storili ste vse, kar je bilo v vaši moči, ni vam bilo žal nobenega napora, niste se plašili nikakih težav in zato je vaše delo tako veliko. Toda tukaj ste se pri skupnem delu tovariško zbrali iz vseh naših krajev ter združeni v prijateljstvu z mladino iz drugih držav, tudi veliko naučili. Naučili ste se tukaj skupnega dela, naučili ste se družabnosti in si pridobili toliko znanja, da boste sedaj, ko se boste vrnili vsak v svoj kraj, ponesli s seboj ta veliki duh ustvarjanja. Mi vsi tovariši in tovarišice, smo prepričani, da boste po tem delu dali še mnogo velikih in lepih del in jih podarili naši domovini.

ZADNJE SLOVO

Vi, študentje imate velike naloge in veliko odgovornost

Tovariš Moša Pijade se nikoli v življenju ni oddaljil od mladine, vedno je znal ceniti njeno vlogo v družbenem življenju in je v mladini vedno videl enega izmed pomembnih činiteljev napredka. Na zborovanju beograjskih študentov, ki je bilo leta 1946 pred volitvami v ustavodajno skupščino, je tovariš Moša Pijade med drugim dejal:

— V vaših rokah je veliko bogastvo najsvetlejših borbenih tradicij za nacionalno svobodo in neodvisnost, za resnično ljudsko demokracijo in socialni napredek, za bratstvo in enotnost naših narodov. To bogastvo je še posebno povečal protifašistični boj študentske mladine v letih pred vojno, še bolj pa pomen, ki ga je študentska mladina imela v osvobodilni vojni, ko je dajala iz svojih vrst ne samo mnogo čudovitih borcev, ampak tudi voditeljev.

Toda vi ne morete biti samo varuhi tega bogastva. Dolžni ste ga varovati kot svetinjo, vendar ga ne morete varovati drugače kakor z najbolj požrtvovalnim vsakodnevnim delom, da se bo to bogastvo neprestano večalo. Ohranite in večate ga lahko samo tedaj, če ostanete še naprej najtesneje nenehno povezani z vso drugo delavsko in kmečko mladino izven univerze, stalno in tesno povezani z vsem delovnim ljudstvom.

Potrebujemo kadre, in sicer povsod, kjer danes razvijamo prej neznano široko dejavnost. Vi ste del teh novih kadrov, ki so tako potrebni na tem velikem gradbišču, kakršno je postala naša država z zmago ljudske demokracije.

Vem, da se vsi zavedate, kako zelo ste odgovorni za to, da bo z vami naša nova država dobila sposobne kadre. Zato je vaša sveta dolžnost, da se v največji meri, kar se da, izučite za to. Toda vaša strokovna izobrazba mora iti vedno vzporedno z vašim aktivnim sodelovanjem na vseh področjih ljudskega življenja. Mladina, ki se hoče izučiti, ki si hoče pridobiti znanje, s katerim bo koristila napredku svojega ljudstva, ne sme niti za trenutek pretrgati svojih tesnih vezi z ljudskim življenjem, tudi med najresnejšim študijem ne. To terja velike, včasih tudi hude napore, in neutrudno požrtvovalnost, toda vi ste še mladi in boste lahko razvijali svojo veliko in raznovrstno aktivnost tako, da bo vse vaše delo v popolni harmoniji.

Da bi uspeli, da bi vedeli presoditi, kam morate usmeriti svoje sile, kje, kdaj in v čem naj bo težišče vaših prizadevanj, se morate vedno pazljivo zanimati za dogodke okoli sebe, tako v državi kot tudi po svetu.

Truditi se morate, da boste lahko prodrli prav v bistvo tistih velikih zgodovinskih dogodkov, katerih slavni rezultat je naša nova, ljudska država. Proučevati morate povezanost te velike družbene preureditve, ki so jo naši narodi izvedli med osvobodilno borbo in ki jo izvajajo še danes, z vsemi pomembnimi pojavi, ki so značilni za ves svet po veliki vojni.

NEPOJMLJIVA ZVERINSTVA

Rakcionarni režim stare Jugoslavije je v postopanju z našimi revolucionarnimi in komunističnimi delavci uporabljal nepojmljive zverinske metode. Skušali so zlomiti naše komuniste tako na zaslišavanjih kakor tudi med prestajanjem kazni. Ena izmed takih metod je bilo tudi nenehno prestavljanje nevarnejših političnih jetnikov iz ene kaznilnice v drugo. Tov. Moša Pijade je, ko je bil prvič premeščen v Lepoglavo, tov. Titu pripovedoval o transportu takole:

— Ko so nas v Mitrovici prignali na dvorišče, so nam začeli žandarji groziti, da nas bodo pobili ko zajce, če bi se med potjo le ganili. Nato jih je hujskal še upravnik kaznilnice, znani sadist in krvnik komunistov v Mitrovici, Pušić. Žandarji so nas vso pot spremljali z grožnjami in psovkami. Jaz in moji trije tovariši smo dobili vtis, da se žandarji res pripravljajo, da bi nas pobili, potem pa razglasili, da smo hoteli pobegniti. To je bilo leta 1929 in 1930 v »modi«. Ko smo prispeli na postajo v Lepoglavi, je bila temna noč (do kaznilnice je kakih 800 korakov). Žandarji so se postavili za nami in nam zagrozili, da bodo takoj streljali, brž ko bi opazili kako sumljivo gibanje. Tako smo prehodili to pot v razpoloženju na smrt obsojenih, pričakujoč vsak trenutek, da bodo počili streli, ali da nas bodo zabodli v hrbet.

VES JE ŽIVEL Z ZVEZNO LJUDSKO SKUPŠČINO

TVOJ SPOMIN BO VEČNO ŽIV

Ob tragični, mnogo prerani izgubi našega neumornega delavca vsi obujamo spomine nanj in na čase, ko je še živel med nami. Tudi naši javni delavci, njegovi sodelavci, nam pripovedujejo o njem lepe in tople besede.

Na žalni seji Izvršnega sveta je predsednik republike tovariš Tito o pokojnem spregovoril:

—Bil je človek revolucionar, komunist, ki v svoji štiridesetletni revolucionarni borbi ni imel oddiha. Njegova ogromna duhovna moč ni bila enaka njegovi telesni moči in to ga je seveda zrušilo, kajti vsa ta trpljenja, ki jih je pretrpel, so imela neizogibno posledico, da je ne glede na svoja leta starosti prezgodaj odšel iz naših vrst

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta tov. Rodoljub Čolaković pa je dejal:

— Moša Pijade je bil človek akcije, ki je vedel, da ni dovolj, biti samo na strani tlačenih, temveč da je neobhodno potrebno, boriti se organizirano za njihove pravice, za njihovo končno osvoboditev. Bilo mu je mrzko vsako fraziranje in vedno je njegovo delo spremljalo delo. Zato je bil neutruden agitator, organizator, sijajen novinar in publicist, graditelj države — pravi partijski aktivist ogromnih delovnih sposobnosti, ki se ni bal nobenega dela in je uporabljal zanj nešteto svojih sil

Prof. dr. Makso Šnuderl, ki je s tov. Mošo Pijadem sodelovaj predvsem pri njegovem delu na zakonodajnem področju, nam o njem pripoveduje:

— Najbolj me je k njemu pritegnil njegov resnični in globoki humanizem. Vedno sem se čudil, kako to, da je po dolgih letih, ki jih je pretrpel na robiji, ohranil globoko ljubezen do ljudi. Nekoč sem ga tudi vprašal, kako mu je to uspelo, pa se je samo nasmejal in dejal: »Tak sem pač!«

Ta njegov humanizem je prišel tudi do izraza v zakonodajnem delu. Vedno je pazil, da se da zakonom tako obliko, da ostane človeško dostojanstvo čimbolj obvarovano.

Tov. Tomo Kopač, ki je bil v letih 1943 in 1944 komisar zaščitnega bataljona na Bazi 20, kjer je delal nekaj časa tudi pokojni Moša Pijade, se ga spominja takole:

— Človeka njegovega kova ni mogoče pozabiti. Ko je prišel k nam na bazo, mi, kar nas je bilo zaščitnega bataljona, nismo natanko vedeli, kdo je. Le to nam je bilo znano, da je iz Vrhovnega štaba in da je Titov ožji sodelavec. Kmalu pa smo ga vsi vzljubili. Bil je preprost, skromen in človeški. In vedno veder, razpoložen in šegav, saj je dobro voljo kar razdajal okrog sebe. Nikoli nisi vedel, kdaj te bo ošvrknil s svojo duhovitostjo. Nikogar ni štedil, prav zaradi tega pa smo bili tako hitro skupaj.

Obiskali smo tudi tov. R. Ž. študentko germanistike, ki se je pred leti mudila v Beogradu kot novinarka. V zvezi s svojim poklicem se je večkrat tudi srečala s pokojnim tov. Mošo Pijadem. Povedala nam je nekaj bežnih vtisov in spominov, preprostih pač, kot si jih lahko nabere o neki osebnosti bežen obiskovalec.

—Moji spomini na tov. Mošo Pijada, nam je pripovedovala, izvirajo iz let 1951—1953, ko je bil predsednik prezidija. Pri me je sprejel zelo prijazno. Njegova navada je bila, da se je trudil, da bi bil z ljudmi, s kanjem sem bila večkrat. Vedno terimi je prišel v stik, čimbolj domač, preprost in brez neke distance. V tem pogledu je bil zelo podoben tov. Titu.

TOV. MOŠA MED NOB

Dobrodušno se je pozanimal za privatno življenje, skušal dognati kje človeša tišči čevelj in potem pomagati. Če je le mogel, je ustregel, in redkokdaj se je zgodilo, da so bili njegovi napori zaman. Vsako stvar je obrnil v šalo. Tako je olajšal in rešil marsikatero mučno situacijo.

Zaradi njegovega posrečenega temperamenta so ga imeli vsi ljudje zelo radi. Če je kdo spraševal, kje bi iskal pomoči, je vedno dobil odgovor: »E, kod čike Mošo!« Pot k njemu je bila vedno odprta. Ljudje so se v trumah valili k njemu, ne kot predsedniku skupščine, ampak predvsem k človeku, ki lahko vsakogar razume. Vedno si je utrgal dovolj časa, da je vse sprejel in jim pomagal.

Kaj je in kaj ni

Radi bi se na kratko pomenili o mednarodni rubriki Tribune. Naša rubrika »med študenti po svetu« ima že dokajšnjo tradicijo in prepričani smo, da so naši študenti razmeroma dobro obveščeni o vseh mednarodnih študentskih prireditvah kakor tudi o mehanizmu svetovnih študentskih organizacij. Druga točka našega programa na tej strani je obveščanje o delu tujih študentskih organizacij, njih položaju in boju ter o strokovnih problemih, ki tarejo naše kolege širom po svetu. Prav gotovo so bili taki prispevki najbolj številni, saj razpolagamo z velikim številom študentskih publikacij iz drugih držav, ki so nam osnovni vir informacij.

Tretja točka programa »med študenti po svetu« pa so originalni prispevki ljubljanskih študentov, ki potujejo ven na prakso ali kako drugače. Priznati moramo, da so članki oz. reportaže te vrste zelo redki in se večina praktikantov izgovarja, češ smo »nepismeni« mi tehniki, nerad pišem ali pa celo — kaj pa naj ti napišem. Menimo, da je posredovanje vtisov o delu štud. organizacij v inozemstvu in o življenju študentov, zelo pomembna stvar in ni tako važno ali so ti vtisi osebni in subjektivni. Vsi, ki se vrnejo iz inozemstva, prav gotovo pripovedujejo kolegom o svojih popotnih vtisih, nekateri celo prirejajo predavanja, da pa bi napisali članek za Tribuno jim je morda pod častjo, ali pa se boje da za delo ne bodo pravilno honorirani?

Četrta točka programa pa je »zunanja politika nasploh«. Članke s tega področja smo objavljali samo včasih. Odločili smo se, da ne bomo objavljali tedenskih ali podobnih političnih pregledov in da ne bomo pisali stvari, o katerih pišejo vsi dnevni časopisi, temveč da bomo v podlistkih, ki bolj kompleksno zajemajo določeno zunanje-politično problematiko, nudili našim bralcem tehtnejše čtivo. Da je tu resen problem sodelavcev, ni treba posebej poudarjati, saj imamo v Ljubljani le borno pgrišče zunanje-političnih komentatorjev, med študenti pa ni kaj bolje. Zanimanja je sicer precej, a nimamo niti krožkov, kjer bi take stvari obravnaval. Pravzaprav nameravamo na tem mestu prositi bralce tretje strani za mnenje o tej četrti točki programa, kakšno splošno zunanje politično rubriko bi želeli. Vsi predlogi in sugestije bi nas zelo veselile.

Upamo, da se boste vsi tisti, ki vas tekst te strani zanima in ki ga kritično ocenjujete, udeležili posebnega sestanka v »tednu Tribune«, najbolje bi pa bilo, da bi nas že prej obvestili o vsem tem, ker bi potem lahko diskusijo bolj koncentrirali in jo naredili krajšo in bolj plodovito. Torej, nasvidenje. **Urednik**

BITI ZDRAV, DOBRO ŠTUDIRATI, DOBRO DELATI

(Pismo iz Kitajske)

Tradicija študentske organizacije pri nas ni kdove kako velika, saj je bila ustanovljena pred osemintridesetimi leti. Takrat je zasedal prvi kongres kitajskih študentov, bilo je 16. maja 1919 leta. Ustanovljena organizacija se je imenovala Zveza študentov Kitajske republike. A bili so to sila neprijazni časi za študente, ki takrat niso uživali nobenh demokratičnih pravic; vsako študentsko akcijo pa naj si je bila nepolitična itd., so označili kot predrznost, ki grozi javnemu redu. V letih japonske agresije je bilo mnenje vseh študentov nedeljeno: »upreti se Japonski in braniti narod!« V tej paroli je Koumintang videl in čutil ost naperjeno ne le proti tujcem, temveč proti sebi samemu, ker ni bil sposoben za odpor, kakršnega je Kitajska želela. Takrat je bila na čelu organizacije študentov v Šanghaju študentka, ki je bila trn v peti oblastem. Bila je pobornik ideje, da se je treba z vsemi silami upreti sovražniku, umaknila se je v ilegalo, a so jo ujeli in dve leti silili, da bi se odrekla vseh svojih principov in misli, tega, kar bi bilo zanje najvažnejše. Mučili so jo dve leti, pregovarjali, skušali podkupiti — toda zaman. — Potem so jo ustrelili na »Cvetnem griču« nad mestom, kjer je v skupnih grobiščih pokopano okrog 100.000 Kitajcev — žrtev kuomintanškega terorja.

Takrat, ko so izraelske in anglo-francoske čete napadale Egipt, so pekinški študenti ogorčeno protestirali proti temu nasilju

Zveza študentov ni mogla delovati legalno, celo akcije socialne pomoči revnim študentom so oblasti ovirale in preprečevale. Bolj in bolj je organizacija prehajala v ilegalo in se končno zlila v veliko poplavo vsekitajskega revolucionarnega odpora.

Leta 1949, 14. marca, je bil v že osvobojenem Pekingu sklican kongres študentov in ustanovljena Vsekitajska študentska federacija, ki je takoj pričela z izredno živim delom. Organizacija ima danes nad 380.000 članov in 225 osnovnih organizacij. Najmočnejše so študentske grupacije v velikih mestih — v Pekingu, Šanghaju, Tiencinu, Vuhanu, Čungkingu itd. Ni treba pripovedovati mnogo o principih in vodilnih idejah naše organizacije, saj se je najbolje o tem izrazil tovariš MaoCeTung:

Za študenta je najvažnejše biti zdrav, dobro študirati, dobro delati!

Zveza kitajskih študentov danes dela pod drugačnimi pogoji, študijske okoliščine niso več osnovni problem in boj za »vsakdanji kruh demokracije« ni več v ospredju. Vse to so že rezultati boja v katerem delež študentov ni bil majhen.

Delovanje federacije vodi centralni odbor, ki ga volijo delegati na kongresu; vsaka univerza pa ima razen tega še svoj odbor, ki ga volijo študentje tiste univerze. Kongres fedracije se vrši vsako tretje leto.

Kar se tiče današnjih nalog organizacije, naj navedem le najvažnejše. Na prvem mestu je skrb za specifična vprašanja: strokovne teme, sledi socialna problematika, kulturne in športne dejavnosti, razen tega pa predvsem skrb za usmeritev študentov k aktivni udeležbi v družbeno-političnem življenju Nove Kitajske. Vse to so stvari, ki so organizacijsko podobne vsem študentskim gibanjem v deželah vzhodne Evrope, vendar pa je delovno področje naše organizacije mnogo širše in družbeno-politična aktivnost je zelo pogojena. Naša študentska federacija sodeluje z IUS preko katere imamo direktne stike z nacionalnimi študentskimi zvezami. Iščemo pa tudi stike izven teh okvirov, to dokazuje naša udeležba v Dubrovniku itd. Razen tega smo pred nedavnim poslali poziv študentom ZDA za zamenjavo delegacij, a ai niso sprejeli. Smatramo, da bi bili stiki med našimi in ameriškimi študenti danes zelo koristni.

To je na kratko o naši študentski organizaciji, drugič pa o drugih temah, ki vas bodo zanimale.

GOLIARDI

Goliardia, čudno ime, kaj neki pomeni? Na to ime lahko rimamo Lombardia ali Romania, toda tu nam niti najnatančnejša geografska raziskavanja nič ne pomagajo, da bi našli deželo s tem čudnim imenom. In prav je tako, kajti Goliardia je tam, kjer so goliardi.

»Clerici vagantes«, »vagi scholares«, »goliardi« ali »goliards« to so imena, ki jih je srednji vek dal našim prednikom, da jih ne bi imenoval za »studente«, kajti po nekem starem izreku je to ime označevalo človeka, ki ne študira ničesar.

Pazljiv bralec mora opaziti podobnost med imenom »goliard« in biblijskim imenom Golijat. V srednjem veku so bili študentje ravno tako muhasti in prismojeni kot so danes in zato ni nič čudnega, da so si izbrali za svojega pokrovitelja tega biblijskega junaka.

Tudi »Detius« je bil pokrovitelj srednjeveških goliardov, toda tega svetnika bi zaman iskali v koledarju, bil je namreč zaščitnik kockarjev.

Sicer pa so bili ti srednjeveški študentje zagrizeni kockarji in — — — še mnogo drugega. Njihov sodobnik Boncompagno Fiorentino je leta 1215 opisal »clericus vagans« kot človeka, ki ponoči ne da miru, igra na citre in poje, pleše, zbija šale in se podi za dekleti. In ker so kleriki bili v resnici taki, so bili Bakhus, Venera in muze njihovi ljubljenci. Ravno tem razbrzdancem pa se moramo zahvaliti za čudovite srednjeveške študentske pesmi, znane predvsem pod imenom »Carmina burana«. Ti stihi so pogosto strupena satira na avtorje same. Vzemimo n. pr. samo epigram, ki opisuje pogoje, v katerih živi klerik - študent, ki mora zaradi izgub pri igri prositi svojega zmernejšega duhovnega tovariša za košček kruha:

Ecce homo — sine domo
— sine rerum pondere
huc accedit — quia credit
— aliquid accipere
Bone pater — cuius mater
— Sancta est Ecclesia,
vide natum — spoliatum
talorum discordia.

Toda pustimo mrak srednjega veka in zasledujmo razvoj goliardov, njihovega življenja in navad v renesansi. Še danes se med nami razlegajo verzi, ki so jih peli naši predniki v predpustnem času:

Quanto è bella giovinezza,
che si fugge tuttavia!
Chi vuol esser lieto sia:
di demon non c'e certezza.

(V prostem prevodu: Kako lepa in brezskrbna je mladost. Sedaj je čas veselja, kajti jutrišnji dan ni več gotov.) In ni jih mnogo med nami, ki bi se jim moralo dvakrat ponoviti to lepo vabilo.

Opišimo sedaj nekaj navad, ki so se jih goliardi zvesto držali. Ob vpisu na univerzo je obstajal obred, imenovan »matricela«, ki je bil pravzaprav le uvod v vpis in neizogiben predpogoj za ceremonijo, imenovano »spupillazione«, kar pomeni polnoletnost. Dokler je bil študent samo »matricola« so ga smatrali za človeka, ki ne pozna sveta. Da bi se rešil tega naziva in »spoznal svet« mu je preostalo le eno sredstvo — odkupnina. To sredstvo je ostalo v veljavi še danes. Včasih je bila ta odkupnina precej visoka. Seveda so bila zaman, tedaj kot tudi danes, vsa nasprotovanja šolskih oblasti proti tej navadi.

Kaj bi rekli danes, če bi še ostal »praznik prvega snega«? Čim je zapadel prvi sneg, so se pojavili študentje na ulicah. Po stari navadi so imele pravico obmetavati s snegom vsakega, ki se je takrat nahajal na ulici. In lahko verjamemo, da so bili »napadi« dobro usmerjeni, ker so se morali posvetni in cerkveni oblastniki od teh napadov odkupiti z bogatimi darili. Sodniki in profesorji pa so se morali braniti z denarjem. Ženski samostani pa s sladkarijami. Tudi židovske skupnosti so se morale odkupiti. Prvotno z darili v naravi, kot na pr. purani, kokoši itd., ker pa so ti postajali vedno lažji, so morali pozneje tudi oni dajati denar.

Meščani so se nad vsem tem razburjali, vendar so plačevali, ker so ljubili svoje »revne študente«, ki so dajali življenje in blesk njihovemu mestu.

Poseben primer študentske razposajenosti je zapisan v nekem zgodovinskem rokopisu iz leta 1560—1600. Namreč neka res »zgodovinska« pijanost, ki je še dolgo razveseljevala spomin padovanskih meščanov. Petnajst študentov, ki so se zbrali na nekem slavju, se je napilo do take mere, da se jim je zazdelo, da se nahajajo na potapljajoči se ladji. Kaj bi v takem slučaju odredil dober kapitan? Seveda bi ukazal olajšati palubo... in tako so tudi storili! Sredi noči so zmetali skozi okna vse, kar jim je prišlo pod roke v sobi, ali bolje, na potapljajoči se ladji. Seveda je ta nenavaden hrup privabil nočne straže, ki so razbile vežna vrata, vdrle v sobo in začele loviti študente. Lahko pa si predstavljamo njihovo presenečenje, ko so jim ti popadali okoli vratu in jih imenovali svoje brate in rešitelje pred gotovim poginom.

xxx

Pretekla so leta in pojavila se je ideja združene Italije. Spričo teh dogodkov študent ni bil več razbrzdan dedič »clericov vagantes«, pač pa človek nove Italije. Zanjo se je boril in tudi umiral. In vendar kljub vsemu temu običaji starih goliardov niso izumrli. Goliardi še živijo, nesmrtni so, ker so povsod tam, kjer sta svoboda in neprisiljenost in kjer je mladost.

Študentje na podeželju

URUGVAJ POZNAMO KOT JUŽNOAMERIŠKO ŠVICO, KJER NI REVOLUCIJ IN STALNIH NEMIROV IN KJER LAHKO NAJDEJO BEGUNCI IN IZGNANCI VARNO ZATOČIŠČE. PREDVSEM PA DENAR! VARNO LAHKO NALOŽIŠ V JUŽNI AMERIKI LE V MONTEVIDEU. ZATO JE TA DEŽELA BOGATA. BOGAT JE PRAVZAPRAV LE OZEK OBALNI PAS, KJER OB NESKONČNIH PEŠČINAH, OB VEDNO TOPLEM MORJU, STOJE BANKE IN LETOVIŠČA. V NOTRANJOSTI DEŽELE PA SE RAZPROSTIRA NEPREGLEDNA PAMPA, DOMOVINA REVNIH LJUDI, KI NE UŽIVAJO PLODOV MIRU, KI GA JE USODA NAKLONILA TEJ DEŽELI.

Glavno mesto je hkrati tudi močan univerzitetni center in posamezne fakultete uživajo v okviru latinskoameriškega sveta pomemben ugled. Aktivnost študentskega gibanja je velika in o tem smo že pisali v našem listu, danes pa hočemo spregovoriti nekaj besed o neki posebni dejavnosti urugvajskih kolegov.

Leta 1945 je Zveza urugvajskih učiteljev predlagala ustanovitev posebne delovne komisije za socialno in vzgojno problematiko podeželja. Študentje so se prvi pridružili tej izredno pozitivni iniciativi in so danes, lahko rečemo, udarne sile pri vseh akcijah te ustanove.

Položaj poljedelskega delavca je v Urugvaju zelo pereč. Kmetov, v našem pomenu besede pravzaprav ni. Vsa pokrajina je razdeljena v veleposestva kjer delajo ljudje, ki so se sem preselili že davno ali pa šele pozojni. Vsi imajo enake pravice pred obličjem pampe in gospodja, ki živi v mestu in se le redkokdaj potrudi na polje. Sploh je to kmetijstvo (težišče vinoreja!) slabo razvito, ker so ljudje skrajno nezainteresirani in ker lastniki niso mnogo zainteresirani — ta pampa je vsakega le dodatni zaslužek. Pravzaprav je problem dviga kulturnega in ekonomskega nivoja kmeta iz pampe pereč tudi v sosednjih državah, predvsem v Paragvaju, medtem ko pa Argentina in Brazilija mnogo bolj skrbita za te najnižje med najnižjimi. Najtežje žive sezonski delavci, ki so zaposleni le po nekaj mesecev letno, so slabo plačani in morajo ta borni zaslužek hraniti za vse leto. Svojih proizvodov (domača obrt) ne morejo prodajati, ker so preveč oddaljeni od tržišč, za intenzivnejše poljedeljstvo pa nimajo nobene izobrazbe Razen tega pa so prav ti ljudje, zaradi stalno težjega ekonomskega položaja, najbolj pogosto žrtve oderuhov, ki jih kar mrgoli.

Študentje so ustanovili posebne misije, ki so odšle na podeželje, posamezni člani so se nastanili v teh krajih za več mesecev in še več ter potem poročali. Sledi primerjanje, zaključki in predlogi za sanacijo položaja. Tak način dela v Južni Ameriki ni nov in ga poznamo predvsem v Mehiki, pa tudi drugod po svetu: v Indoneziji in na Filipinih. Na ta način se študentje ne samo povežejo z revnejšimi sloji prebivalstva, temveč tudi že spoznajo problematiko in se marsičesa nauče. Vsekakor se je tak način dela obnesel: zadovoljni so študentje, oblasti in tudi ljudje, ki so predmet raziskovanja.

Poročila teh misij niso sestavljena na statistični ali zgolj informativni bazi temveč so to cela vrsta analiz, ki vse hkrati jasno kažejo, da gre za zelo globok nacionalni problem. Vse to gradivo, ki so ga spoznale in zbrale študentske misije v zadnjih letih, sedaj proučujejo oblasti, ki so izrazile študentom svoje priznanje.

V prvih letih so misije naletele na veliko nezaupanje prebivalcev, saj ljudje ne zaupajo niti državnim oblastem, kaj šele študentom. Šele čez leto, ko so ljudje videli prve rezultate, so postali do članov misij bolj zaupljivi, kar je v veliko pomoč študentom. Organizirali so n. pr. potujoče medicinske misije, ki so v pokrajinah, kjer ni zdravnikov, nudile skoraj popolnoma brezplačno zdravniško pomoč. Prav tako pomagajo študentje ljudem pri organizacijah in delu občinskih odborov, toda zaradi prepogostih sporov z nekaterimi političnimi krogi, ni aktivnost v tej smeri dovolj velika.

Poročila pošiljajo te misije vsem državnim uradom in ministrstvom (za soc. skrbstvo, za promet, zdravstvo itd.), ki del predlogov vsekakor ugodno rešijo. Že marsikatera cesta je bila zgrajena na študentsko iniciativo in marsikatera akcija je bila organizirana. Na področju socialne politike pa je težje, kajti korenine so globoke — logična je zahteva: agrarna reforma. Urugvaj pa ni država take vrste, ki bi jo hotela in upala izvesti.

Velike uspehe pa so dosegle vse misije, ki so se ukvarjale z vzgojnimi vprašanji in pri čemer so študenti odločilno pomagali učiteljem. Mnogokje dajejo otrokom v šolah hrano in jih tako pridobe. Težišče dela pa so poljudno strokovna predavanja, predvsem z agronomsko, medicinsko in splošno - vzgojno tematiko. Misije so organizirale posvetovalno službo, kar je še posebej bilo uspešno. Predlogi, ki jih dajejo študentje vladi, so vedno razdeljeni v dve gupi — dalekosežni predlogi za korenite spremembe, ki jih vlada navadno ne sprejme in pa predlogi za manjše, a vendarle pomembne akcije, ki so za vlado sprejemljive in je njihova realizacija možna.

Tem študentskim misijam pomaga materialno in moralno ne samo univerza, temveč tudi razni inštituti, združenja in deloma tudi organi vlade in UNESCO. V zadnjem času dobivajo te misije močnejše organizacijske oblike, sodelujejo tudi profesorji in drugi strokovnjaki. Misijam pomagajo pri delu tudi transportna podjetja in glavni štab armade.

Imajo tudi misije, ki delajo v mestih. Teme? Brezposelnost, prostitucija, hudodelstvo. Vsekakor tudi zanimivi rezultati — a težje delovanje!

Seveda so mnenja o delu teh misij deljena. Mnogi niso zadovoljni in očitajo študentom vmešavanje v stoletno tradicijo (posestniki in duhovniki) in politiko (desničarji, bankirji), vendar pa so na njihovi strani vse simpatije in moralna pomoč inteligence. Urugvajski študenti pa so res lahko zelo ponosni na svoje delo, ki je globoko človeško in pomembno.

Delavstvo in slovenska socialna demokracija

Čarni Ludvik

(Nadaljevanje)

Nedvomno, da je slovenska socialna demokracija napravila s svojo »tivolsko revolucijo« viden korak naprej od svojega načrta »kulturo nacionalne avtonomije«, ki ga je predlagala brnskemu zboru, za katerega se je zavzel tudi avstrijski strankin voditelj Ekenbogen. Ta načrt programa, ki ni dobil niti enega glasu, zahteva, da je »vsak v Avstriji živeči narod ne glede na ozemlja, na katerih prebivajo njegovi člani, avtonomna skupina, ki ureja in upravlja vse narodne zadeve docela samostojno«. (Tom V., str. 65). Narod je avtonomna skupina, sestava posameznih narodov pa je določena s tem, da se vsak državljan ne glede na kraj prostovoljno vpiše v »poljudno - narodnostno zvezo« Poglavitna zahteva »kulturnonacionalne avtonomije« je šolstvo. Narod naj bi samostojno vodil te šole. Slovenski narod ni bil enakopraven napram vladajočim narodom, stopnja njegovega razvoja različna in v takšnih okoliščinah bi bila delitev šolstva po narodnostih za bolj zaostali narod le poslabšanje. Z delitvijo šolstva bi slabili delavsko enotnost in krepili nacionalni šovinizem. Delili bi delavce različnih narodov. Zbliževali pa delavce in buržoazijo iste narodnosti, kar bi škodovalo razrednemu proletarskemu boju, ki se mora v prvi vrsti boriti na gospodarskem in političnem področju. Sicer tudi brnski program avstrijske socialne demokracije ni kak vidnejši napredek. V njem je zahteva po teritorialno narodnostni avtonomiji in predlog, naj bi bila Avstrija razdeljena »namesto sedanjih zgodovinskih kronovin na samoupravne dežele, ki obsegajo vsak narod zase« (Tom V., str. 63). Slovenska socialna demokracija je sicer zahtevala »popolno narodno združitev vseh Jugoslovanov« v »tivolski revoluciji«, kar je seveda zgrešeno, toda le »na podlagi obstoječih realnih političnih razmer«.

Program stranke leta 1909 je razen zahteve za integralno jugoslovanstvo sestavljen povsem v smislu avstromarksizma. A v nasprotju z buržoaznimi strankami hoče uresničenje svojega programa v novi demokratični Avstriji, seveda na nerevolucionarni način. Kako malo so poznali naši delavski voditelji revolucionarno ideologijo, nam pokaže pisanje dr. Tume, ki je bil brez dvoma najbolj izobražen delavski voditelj, ko pravi leta 1912, »da se socialna demokracija sploh nima pečati z narodnostnimi problemi in sicer zato, ker so ti problemi in ta vprašanja tičejo zgolj buržoazije« in še pristavlja, da je to čisto marksistično.

A leta 1912 se že slišijo glasovi proti integralnemu jugoslovanstvu. Dr. Henrik Tuma: »Ako smatramo narodnost sociologično kot rezultat plemenskega razvoja, izprva odločno po krvni sorodnosti, pozneje po skupnem jeziku in kulturi, nastali vsled sožitja, moramo torej imenovati Slovence, Srbe, Hrvate in Bolgare kot posebne narodnosti. Štejem pa za posebno narodnost tudi **macedonske** Slovence ...« (Tom V., str. 34).

Ali dr. Anton Dermota: »Jugoslovansko edinstvo bo izvršljivo le na podlagi enakopravnosti in enakovrednosti — osobito *kulture — vseh plemen*. N... problem ni toliko problem književnih vprašanj ali jezikovnih, marveč v prvi vrsti političen, gospodarski in socialen ...« (Tom V., str.204) čeprav je bil daleč od realne uresničevanja poslednje misli.

Pri našem razpravljanju moramo omeniti tudi Ivana Cankarja, človeka realnosti in jasnih misli, ki je najdoslednejše in pravilno razumel jugoslovansko vprašanje. 12. 4. 1913 predaval v društvu »Vzajemnost« (Splošna delavska zveza) v Ljubljani in v predavanju »Slovenci in Jugoslovani« na jugoslovanski socialno-demokratski konferenci dejal: »Nepno je bilo edinole, da se konferenca ni omejila na strankine politične zadeve, temveč je mimogrede sklepala tudi čisto kulturnih in jezikovnih vprašanjih«. Zbor delavskih predstavnikov je Cankarja toplo pozdravljal, njegovo »trdno prepričanje« je bilo, da pride do političnega združenja jugoslovanskih narodov«. Jugoslovanski problem je zanj »ključno politični problem; ... v kulturnem ali celo jezikovnem smislu zame sploh ne eksistira«, je dejal«. (Tom V., str. 260). Zaradi Cankarjevega predavanja je bilo društvo od c. kr. deželnega predsedstva za Kranjsko razpuščeno. Odlok o razpustitvi pravi, da je bilo predavanje »izključno političnega značaja« in da je Cankar zaključil: »Mi, kar nas je, mi smo te misli, da je naš edini cilj, da dosežemo jugoslovansko republiko... Pustimo Avstrijo v njenem lastnem žreku« (Tom V., str. 263).

Leta 1912 je bila v Beogradu balkanska socialistična konferenca, kjer so sprejeli sklep o združitvi balkanskih narodov v neodvisno balkansko federacijo. Toda za socialne demokrate je rešitev balkanskega vprašanja »vprašanje narodnega zedinjenja jugoslovanskih plemen in pravne svobode«. Balkanska konferenca pa ni našla nikoli globljega odmeva med slovensko socialno demokracijo.

Vprašanje jugoslovanstva in Avstroogrske je bilo vedno bolj v ospredju posebno ob izbruhu svetovne vojne (1914). Julija 1914 prepove cesarska oblast vse socialno-demokratske politične in kulturne organizacije. Ustanovljena sta časopisa »Zarja« in »Rudar« (28. julija), pozneje tudi »Naši zapiski«.

Že leta 1910 so na kongresu II. internacionale sprejeli sklep, da morajo socialisti v parlamentih glasovati proti vojnim kreditom. Toda 4. avgusta 1914 so glasovali za vojne kredite poslanci najmočnejše socialnodemokratske stranke na svetu, nemški socialisti. Karl Liebknecht je javno nastopil proti vojnim kreditom šele decembra 1914. Edino boljševiki in srbska poslanca Lapčević in Kaclerović so ostali zvesti internacionalni disciplini. Lenin je poudarjal, da je potrebno izkoristiti vojno za izvedbo socialistične revolucije v lastnih deželah. Toda subjektivnega faktorja — voditelja, ni bilo v nobeni deželi, razen boljševikov in pozneje (1919) madžarski delavski razred.

Avstrijska socialna demokracija je nastopila celo proti razpadu Avstroogrske monarhije. Karel dr. Renner je iskal »novih rešitev« za rešitev monarhije, kljub odporu narodov. Govoril je o enotnem »gospodarskem narodu« monarhije, o »narodnostih« (Nationalität) — ne o narodih, ki nimajo pogojev za samostojno in polnovredno narodno življenje. Leva frakcija, (ki jo je vodil Otto Bauer — bil v ruskem ujetništvu) se je šele januarja 1918 na konferenci opozicije izrekla za samoodločbo narodov. To je Renner kritiziral kot »rusko reševanje« problemov v Avstriji. Šele 3. 10. 1918 je nemška socialno-demokratična frakcija v dunajskem parlamentu izdala resolucijo, v kateri je sprejela načela narodnega programa Wilsona in priznala avstrijskim narodom pravico do samoodločbe. To je bilo le en dan pred nemškimi meščanskimi strankami.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Jugoslovanski profesorji - lektorji v tujini

V tekočem študijskem letu je osem jugoslovanskih profesorjev odpotovalo na lektorska mesta v tujino. **Dr. Jure Kaštelan** je lektor na Sorbonni, tam je tudi dr. **Vlada Draškovič** iz Beograda. V Bordeauxu predava asistent fil. fak. v Zagrebu **J Gospodnetič**, v Strasbourgu pa dr **D. Nedeljkovič**. **Stanko Lizič** predava v Lyonu, **Bogdan Terzič** iz Beograda pa v Varšavi, **Mate Zorič**, asistent iz Zagreba, pa v Göttingenu. V naši državi deluje 18 lektorjev za tuje jezike; sedem za francoski, šest za nemški, tri za angleški in po eden za italijanski in španski jezik

PRIMERJALNA LITERARNA ZGODOVINA NA POHODU

OB 50-LETNICI PROF. DR. ANTONA OCVIRKA

Razmeroma pozno so se začeli Slovenci zanimati za novo vedo — primerjalno literarno zgodovino. Na prve poskuse primerjalne literarne kritike naletimo šele pri Levstiku, ki je kritično vzporejal slovenske umotvore s tujimi. Ob koncu 19. stol. pa zasledimo tudi že prve oblikovne študije (Navratil primerja slovenske vraže s slovanskimi in neslovanskimi; Celestin spregovori o odnosu Slovencev do »Evrope). Šele v 20. st. se sprožijo globlja literarno zgodovinska gibanja: dr. Ivan Prijatelj l. 1901 podrobno razišče Puškinov odmev pri Slovencih, l. 1921. pa poda duševne profile slovenskih preporoditeljev. Vse njegovo delo, vse njegove študije (Slovensko

slovansko in južnoslovansko vprašanje pri Slovencih, knjiga o Predhodnikih in idejnih utemeljiteljih ruskega realizma, razprava literarne kritike itd., itd.) začrtajo nova pota v slovenskem literarno-zgodovinskem ustvarjanju. V raziskovanje starejše slovenske literature vnaša nove primerjalne vidike pokojni dr. France Kidrič, ki je od leta 1925 naprej vodil stolico za primerjalno književnost v Ljubljani.

Odločno pa stopi na nova pota literarna veda z nastopom prof. dr. Antona Ocvirka. V številnih razpravah in predavanjih razloži stališča in metodo primerjalne literarne zgodovine, poda njene in svoje izhodiščne vidike. Sam označi svoje stališče za docela literarno zgodovinsko, to se pravi, da so mu sintetične oznake slovstvenega dogajanja možne šele tedaj, kadar so mu le-te zrasle na osnovah, zgrajenih iz empirično zbranega gradiva, gradiva, pridobljenega z analizo del, ne pa iz kakršnih koli apriornih postavk. Postavi se na stališče, da se umetnostne panoge med seboj vzajemno razvijajo in, da se v raznih obdobjih dajo izpričati pri vseh sorodne estetske težnje. Umetnina mu je čutno dojemljiva in ne abstraktna tvorba ustvarjalnega navdiha, mu je določena po snovi in gradivu iz katerega je narejena. V svojih delih dokazuje, da si literarnega razvoja ne smemo predstavljati kot neko mirovanje, temveč kot nenehno trenje idej in estetskih načel v tesni zvezi z življenjskim razgibavanjem v obdobjih. Jasno pokaže na vzročno odvisnost umetnosti od življenja, pokaže na to, da so ideja, snov in oblika vzročno odvisne druga od druge in pravi, da se vzmeti literarnega dogajanja dado v sem obsegu razložiti, kadar upoštevamo tudi oblikovno estetske vzpone duha. Kako tehtne so vse te in vse številne druge ideje in napotki, kaj lahko presodimo.

Primerjalna literarna zgodovina pa je z dr. A. Ocvirkom prinesla v slovensko literarno zgodovino tudi idejo o svetovni književnosti. Pokazala je jasno, da slovensko literarno ustvarjanje ni raslo samo iz sebe, da ne gre po svojih strogo začrtanih poteh, izvirajočih iz njega samega, temveč, da je naše ustvarjanje bilo v vseh dobah v nenehnih stikih s tujimi literaturami, da prepletajo posamezne književnosti med seboj nešteti vplivi, nešteta strujanja, da prehajajo ideje od enega naroda k drugemu, itd., itd.

Takratnemu literarno zgodovinskemu ustvarjanju, takratnemu kulturnemu življenju vse to delo mladega znanstvenika — ves njegov napor postaviti na noge slovensko primerjalno literar. zgod. — ni bilo kdove pri srcu. Vse mogoči očitki so padali na njegovo delo, pogosto so odrekali celo obstoj take vede. Očitali so mlademu znanstveniku pozitivizem, bodisi zaradi lastne nevednosti, bodisi zaradi zavestne slepote, spregledovali so neizpodbitno dejstvo, da se prav njegovo delo, zgrajeno na empirično dognanem gradivu, vzpenja preko le-tega globoko v duha avtorjev in njihovih stvaritev. Niso bili redki, ki so očitali, da skuša z ugotavljanjem tujih vplivov razvrednotiti slovensko literarno ustvarjalnost, ne zavedajoč se pri tem, da so najplodovitejše literarne dobe bile tiste, ki so združevale v sebi največ literarnih vplivov. Kako težko je bilo stališče dr. Ocvirka v teh letih, si pač lahko predstavljamo. On sam pa je nenehno delal, gradil, v delih zavračal vse mogoče očitke od klerikalnih krogov pa vse do regresivnih narodnjaških krogov in polagal temlje slovenski primerjalni literarni zgodovini, jo postavil na noge in ji priboril njeno vrednost.

Prof. dr. Anton Ocvirk se je rodil 23. III. 1907. leta v Žagi pri Bovcu. Klasično gimnazijo je dokončal v Ljubljani. Po maturi je sprva študiral na Dunaju filozofijo, pa se je vrnil v Ljubljano, kjer je študiral slavistiko obenem s primerjalno literarno književnostjo in literno teorijo. L. 1931. je po diplomi odšel kot štipendist francoske države v Pariz, kjer se je pri prof. Paulu Hazardu na College de France in pri prof. Fernandu Baldenspengerju na Sorboni podrobneje ukvarjal z literarno vedo in zgodovino novejših evropskih književnosti. Poleg drugega dela v tej dobi, je njegova najpomembnejša stvaritev predavanje o odnosih in zvezah slovenske literature XVI.,XVII. in XVIII. stoletja z velikimi evropskimi idejnimi tokovi tega časa, ki ga je imel pri prof. Paulu Hazardu na College de France. Predavanje je nekoliko dopolnjeno izšlo naslednjega leta v znanem listu primerjalne literarne književnosti v Revue de la Literature comparée.

Ko se je vrnil v Ljubljano je leta 1933 promoviral na ljubljanski univerzi na temelju disertacije Levstikov duševni obraz, ki je pomenila v takratni literarno-zgodovinski znanosti nekaj povsem novega, tako po metodi, kakor po zbranem gradivu, da je v nekaterih literarnih krogih, zlasti pa še med klerikalnimi, vzbudila precej hrupa. Tok časa pa je dokazal, da so bili očitki in pomisleki neosnovani in razkril, da je bila pot mladega doktorja filozofije pravilna, ter da lahko danes označimo njegovo razpravo kot tisto delo, ki je postavilo temeljni kamen mlade slovenske primerjalne literarne zgodovine. Dr. Ocvirkovi znani eseji o Gidu Šestovu, Duhamelu, Berdjajevu, Mauroisu, Remizovu in Hazardu so izšli leta 1933 pod skupnim naslovom Razgovori. Naslednje leto je postal urednik revije Ljubljanski Zvon. na jesen istega leta pa je odšel v Pariz in London kot štipendist Turnerjeve ustanove, da zbere gradivo za teoretični oris primerjalne književnosti.

Leta 1936 se je vrnil v Ljubljano in v tem času dovršil habilitacijsko delo Teorija primerjalne liter. zgod., v kateri je podal vsa izhodišča slovenske primerjalne literarne zgodovine. Leta 1937 je postal dr. Anton Ocvirk najprej privatni docent za primerjalno književnost in literarno teorijo, po smrti Ivana Prijatelja pa še honorarni predavatelj slovenske književnosti novejše dobe. Naslednje leto pa je bil imenovan za univerzitetnega docenta.

Težka vojna leta so zatekla dr. Ocvirka na ljubljanski niverzi. Že v maju leta 1941 je vstopil v OF in postal član Matičnega odbora OF na univerzi; po izginotju tedanjega dekana filozofske fakultete prof. dr. Frana Šturma pa sekretar te organizacije. Belogardistični teror tedanjih let mu ni prizanesl. Leta 1944 ga je na pobudo belogardistične policije aretirala gestapo ter ga po več mesečnem zaporu na ljubljanskem sodišču internirala v Dachauu.

Po osvoboditvi je dobila ljubljanska univerza katedro za primerjalno književnost in literarno teorijo, ki je bila dalj časa edina taka stolica v Jugoslaviji. Leta 1946 je postal dr. Ocvirk izredni, leta 1950 pa redni profesor za zgodovino svetovne književnosti in literarno teorijo. Profesorjevo literarno-zgodovinsko delovanje se v povojnem obdobju zelo razmahnilo. Pripravil je izdajo poezij Srečka Kosovela (Prvič je njegove poezije izdal že leta 1931!), Janka Kersnika in Ivana Prijatelja. Leta 1946 je prevzel pri Državni založbi Slovenije glavno uredništvo celotne zbirke zbranih del slovenskih pesnikov in pisateljev, leta 1947 pa še uredništvo Slavistične revije. Napisal je nekaj izredno pomembnih predavanj s področja literarne zgodovine in teorije, bil imenovan za strokovnega sodelavca inštituta za literaturo pri SAZU. Neprecenljive vrednosti pa je ciklus njegovih predavanj in zapiskov, v katerem je razvil svoj celoten sistem o poetiki, metriki, stilistiki in teoriji ustvarjanja, ki bo v prihodnjosti izšel pri Državni založbi Slovenije.

Dr. Ocvirkovo delo je obširno. Poleg že omenjenih del obsega nad 35 razprav, v katerih je podal svoje poglede na literarno-zgodovinske in literarno-teoretične probleme. Izmed le-teh bi želel navesti le nekaj najpomembnejših: Slovenski kulturni problemi (LZ 1938), Formalistična šola v literarni zgodovini (SJ 1938), Pregled slovenske literature od leta 1918 do 1938 (LZ 1938), O današnji slovenski prozi (Novi svet 1951), Novi pogledi na pesniški stil (NS 1951), Izrazna sredstva v besedni umetnosti (Obzornik 1952), Slovenska moderna in evropski simbolizem (Naša sodobnost 1955), Vpliv družbe na razvoj slovenskega jezika (NS 1955) O ustroju in stilu besednih umotvorov (Slavistična revija 1956). Vse to in številni članki ter ocene, vsa predavanja v obdobju dvajsetih let, katerih snov je zajemala probleme od prvih pričetkov literarnega ustvarjanja pa do novejših svetovnih literarnih struj, vsa predavanja o literarni teoriji, zgovorno pričajo o izredno plodnem znanstvenem ustvarjanju.

Težko življenje med vojno, teža zaporov in internacije, dolgoletno neutrudno delo bodisi kot profesor, bodisi kot znanstvenik, bodisi kot večkratni dekan, vse to nenehno snovanje pa je vplivalo na njegovo zdravje.

x x x

Ni bil moj namen vrednotiti delo prof. dr. A. Ocvirka, kot nam je nekako že v krvi ob jubileju, ko stojimo na tisti točki, s katere se navadno ozremo po našem preteklem delu, ga pretehtamo in se zazremo v prihodnost — v nove cilje. Mislim, da nisem bil niti poklican za to. Hotel sem le v teh nekaj besedah podati grob prerez skozi profesorjevo ustvarjalno pot. Njegovo delo se je ocenilo samo. Sam si je postavil vrednost kot znanstvenik, posredovalec in vzgojitelj. Slednjič so ocenili njegovo delo tudi vsi tisti, ki so pod njegovim strokovnim vodstvom stopili v slovensko kulturno javnost in znanstveno življenje. To je prava in resnična vrednost njegovega dela.

Pred nekaj dnevi je prof. dr. Antona Ocvirka bolezen spet odtrgala od njegovega dela. Vendar upamo, da ga bomo kmalu spet lahko videli za katedrom v seminarju. Danes pa mu mi vsi želimo še veliko zdravih, plodnih let! S. B.

Moša Pijada - slikar

POKOJNI PREDSEDNIK ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE, TOV. MOŠA PIJADE, SE JE V SVOJI MLADOSTI PA TUDI POZNEJE AKTIVNO UKVARJAL S SLIKARSTVOM. ŠTUDIRAL JE NAJPREJ V BEOGRADU, NATO PA V MÜNCHNU IN PARIZU TER POSTAL AKADEMSKI SLIKAR. NJEGOVO VELIKANSKO IN POMEMBNO POLITIČNO DELO POZNAMO, TU PA OBJAVLJAMO NEKAJ NJEGOVIH UMETNIŠKIH STVARITEV.

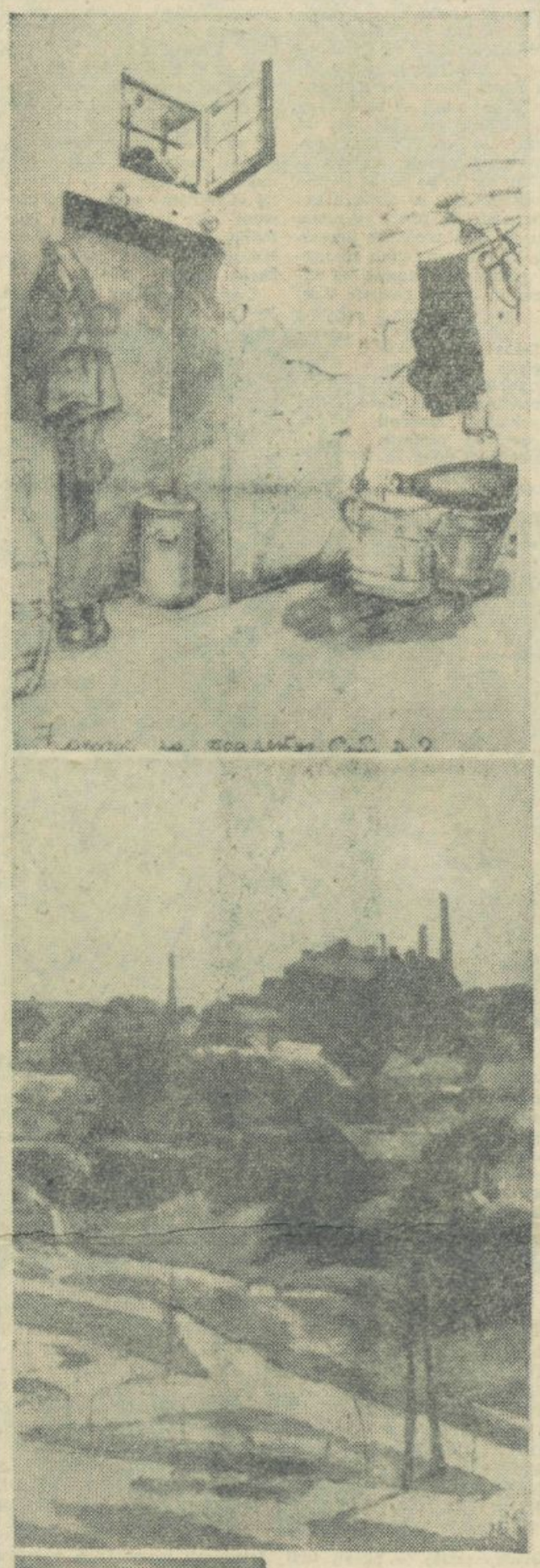

Od zgoraj navzdol:

KOT V ZAPORU

•

HADŽIPOVAC, detajl

•

SRDJAN PRICA — portret

KULTURNI RAZGOVORI

Delavska knjižnica v Ljubljani te dni pripravlja ciklus posebnih umetniških večerov, zato sem prosila enega izmed organizatorjev tovariša Jožeta Hudečka, študenta filozofije, da nam vsem, ki z zanimanjem čakamo na ta novi dogodek v našem kulturnem življenju, pove nekaj o namenu, načrtih in pripravah za te večere.

Taki umetniški večeri kot jih imamo v načrtu, pravzaprav niso več nobena novost. Že dalj časa jih z uspehom prirejajo vsa večja kulturna središča v Evropi kot n. pr.: Pariz, Salzburg, Graz itd. Tudi v Jugoslaviji imajo v vseh večjih mestih že precejšnjo tradicijo, zlasti v Beogradu — »Atelje 212« in v Zagrebu, kjer jih imenujejo »Književne petke.« Podobne institucije obstajajo tudi v Skopju, Reki in Sarajevu. Pri nas jih bomo imenovali »Kulturne razgovore«, to pa zato, ker ni naš namen, da bi bili ti večeri izključno literarnega značaja, kot so ponekod. Naša želja je, da bi z njimi zajeli vsa področja umetniške problematike. Seveda bomo tudi mi začeli najprej z nastopi nekaterih domačih vidnih književnikov, vendar upamo, da bodo »Kulturni razgovori« v kratkem času zavzeli tisti obseg, ki smo si ga zamislili in ki si ga želimo.

Ta zamisel tudi pri nas ni tako nova, kot morda izgleda na prvi pogled. Že pred dvema letoma je Delavska knjižnica nameravala organizirati ciklus predavanj raznih domačih in tujih umetnikov, z željo, da bi jih čimbolj približala svojim bralcem. Začela je s predavanjem avstrijskega književnika Lienharda. Kljub temu, da je takrat njen poskus naletel na ugoden odmev, zaradi pomanjkanja primernega prostora in materialnih sredstev, te zamisli ni bilo mogoče uresničiti.

Mislim, da danes lahko gledamo z zaupanjem v prihodnost. Poleg tega, da je vprašanje prostora zelo ugodno rešeno, je za prizadevanje Delavske knjižnice pokazalo lepo število naših kulturnih ustanov kar največje razumevanje. Naj omenim le nekatere: Svet za kulturo in prosveto, Zveza Svobod, Društvo slovenskih književnikov in Socialistična zveza. To, da smo dobil primeren prostor, lahko štejemo med prve uspehe.

Ne moremo točno povedati kdo vse bo sodeloval. Vsekakor pa nameravamo v pomladni sezoni, v aprilu in maju, prirediti devet nastopov. Povabila smo že poslali mnogim vidnim kulturnim osebnostim: Ivanu Potrču, Borisu Ziherlu, Cenetu Vipotniku, Francetu Miheliču, Marjanu Kozini, Bratku Kreftu, Jušu Kozaku, Josipu Vidmarju in Mateju Boru. Poseben dogodek bo obisk priznanega hrvaškega dramatika Miroslava Krleže. Vsa ta imena lahko povedo, da so »Kulturni razgovori« velikopotezno zamišljena kulturna institucija, ki bo lahko še marsikaj pomenila v našem kulturnem življenju. Naša želja je, da bi kdaj kasneje v njenem okviru lahko poleg domačih in priznanih umetniških osebnosti iz ostalih republik, predstavili slovenskemu bralcu tudi pomembne inozemske kulturne delavce.

Datum za prvi večer je že določen. Odločili smo se za 4. april. Kraj in čas? Ob osmih zvečer v dvorani Mladinskega gledališča v Križankah (Viteška dvorana).

Kako si pravzaprav zamišljamo umetnika na takem ve-

(Nadaljevanje na 5. strani)

Blues uličnega prodajalca sreč k

Danes mi je smehljaj
do joka izmučil obraz
Ne morem se več smehljati gospod
Nocoj bi kot mož rezko užaljeno tepeno zajokal
v to dušečo v to dušečo spolzko noč
Kot žival sem žalosten
kot žival bi se zavlekel
kot živa v vse temne vlažne kote tega mesta
in bi tulil
hropel
do krvi
do tople utrujene krvi
bi trgal grlo
Zakaj upirate vame preplašene tuje oči
Zakaj ste mrzli daljni kot v mrliča bi strmeli
kaj vas razžaljena ljubezen nikdar
nikdar ne duši
da bi jokali
da bi do suetle tople
otožno srečne onemoglosti ihteli
srečko gospod

Veno Taufer

OSAMU DAZAI

O ŽENAH

Obdobje med dvema vojnama je blesteče obdobje japonske književnosti. Toda večina pisateljev je preživljala težke osebne krize. V deželi je vladal nacionalistični militarizem. Pisatelji in kritiki, ki si niso želili vdanosti sistemu, so imeli na izbiro zapor ali molk, oziroma so se v svojem brezupu obrnili k nihilizmu in dekadenci. Pozitivna obramba pred sodobnim militarizmom je bila nemogoča.

Eden najzanimivejših japonskih pisateljev tega časa je Osamu Dazai, rojen 1909. Pisal je značilne kratke zgodbe, katerih primer je naša črtica. Dazai, čigar življenje je že postalo skoraj literarni mit — lahko bi ga celo imenovali »japonski Rimbaud« — je izražal ekstremni pesimizem, ki ga je izoblikovala vojna tragedija pri mnogih njegovih rojakih. Po vojni je izdal nekaj romanov, kjer je obsojal hinavščino, toda naposled ni zmogel več upora proti svojemu času in je 1948 naredil samomor. Njegov nihilizem, vkoreninjen na čustvenem odnosu do umazanosti sodobnih družbenih odnosov in na bolestnem, toda zatrtem hrepenenju po lepoti, je naletel na močan odmev pri mladih. Njegovo delo je predvsem produkt dobe in ne čisti osebni negativizem.

Zgodba »O ženah« je nastala leta 1936.

Pišem utrujeno zgodbo za mlade bralce, ne zato, ker bi si želel spremembe ali ker bi bil brezbrižen za njihov okus. Pišem jo zato, ker vem, da jim bo ugajala. Mladi bralci so sami utrujeni in moja zgodba jih ne bo niti vznemirila niti presenetila. To je zgodba za tiste, ki so izgubili upanje.

Šestindvajsetega februarja letos so se v Tokiu uprli mladi oficirji. Tistega dne sem sedel s prijateljem poleg neke kovačnice. Ničesar nisva vedela o uporu. Govorila sva o ženskah — o ženskih nočnih srajcah.

— Ne predstavljam si še. Bodi konkreten — kot realistična zgodba. Kadar govoriš o ženskah, mora to biti kot realistična zgodba. Ali bo morda nosila dolgo, rdečo, iz svile?

Vsakdo izmed naju si je pričaral podobo žene, ki bi dala možnost za nadaljevanje življenja. On si je svojo ustvaril. Bila bi ljubica, nežna, stara osemindvajset let. Živela bi v najetih sobah v drugem nadstropju v ozki ulici na vzhodnem rečnem obrežju. Živela bi sama s svojo petletno hčerko, ki nima očeta. Moj prijatelj bi jo šel obiskat na kresno noč, ko je na reki slavje, in bi risal podobe njenemu otroku. Krog, izpolnjen z rumeno barvico, »To je polna luna.« Žena bi nosila bledo modri kimono z uvezeno prepasnico.

In nato sem jaz, ko me je prisilil s svojimi vprašanji, opisal svojo.

— Ne bo krep. Krep se zmerom zdi umazano. Za ljudi, kot sva midva, mora biti nekaj učinkovitega.

— Kaj pa pižama?

— Še slabše. Nič ni manj vznemirljivo kot pižama. V njej bi izgledala kot karikatura.

— Potem hočeš morda tudi ti kimono?

— Ne, pač pa moško haljo, bombažno, pravkar iz pralnice. Z izrazitimi progami. In ozek pas iz enakega blaga. Ona ga zaveže spredaj kot pri judo jopiču. Že vem, nočni kimono, kot ga dobiš v hotelu. To je. Spominja te nekoliko na dečka.

— Glej, govoriš, kako iztirjen si, pa si še zmerom živahen. Potemtakem torej, se mi zdi, ni ničesar bolj živahnega kot pogreb... Kako se ona češe?

— Edinole na japonski način. Japonska pričeska je gladka in ji precej pristoja.

— Toda ljubka, nevsiljiva evropska pričeška, kako bi bilo to? Vem — igralka je.

— Nimam rad igralk. Delajo si skrbi zaradi svojega prekletega dobrega glasu.

— Smešen si.

— Nisem smešen. Ljubezen je nevarna zadeva. Nikoli ne moreš biti dovolj skrben.

— Ne seziva predaleč. Biti hočeva stvarna. Vzeti jo hočeva na izlet. Kadar dobiš žensko, da se pelješ z njo, spoznaš vse mogoče o njej.

— Ona ne hodi veliko okrog. Zaspane vrste ženska je.

— Tudi ti si molčeč. Vidim, da moram biti trden. Vsekakor jo morava spraviti v tisti hotelski kimono, ni res?

— Prav, poskusimo oditi s Tokio Central.

— Dobro, dobro. Obljubil si snidenje na Tokio Central...

— Davi sem ji rekel, da bi mogla oditi na izlet, in je prikimala. Rekel sem, da bom čakal na Tokio Central, in ona je zopet prikimala. To je vsa obljuba, ki sem jo dal.

— Čakaj. Ona je romanopisec.

— Ne, ni romanopisec. Nimam dobrega mnenja o ženah, ki pišejo. Slikarka je. Utrujena slikarka. Nekje morajo sicer biti tudi bogate slikarke.

— Je v tem taka razlika od romanopisca?

— Hmmm. Morda se bova morala odločiti za gejšo. Vsekakor, vrsta ženske je, ki je ne moreš nič več presenetiti.

—Si še bil z njo pred tem izletom?

— Zdi se mi, kot da bi bil, in zdi se mi spet, kot da se to ni zgodilo. Če bi bil, spomin na to ni nič več kot sanje. Ne vidim je češče kot trikrat na leto.

— Kam nameravaš iti?

— Ne dalj kot dve ali tri ure od Tokia. Nekam v gore.

— Ne bodi še veselo vznemirjen. Nje še ni na postaji.

— Nisva si obljubila več kot to in vem, da ne bo prišla. Vendar pa še lahko pride. Prav mogoče. Grem na postajo, četudi brez pravega upanja. Ni je tam. Razmišljam, da bi pot nadaljeval kar sam. Vendar pa še čakam.

— Tvoja prtljaga?

— Kovček. Pozno je, pet do dveh. Potem se ozrem.

— In ona je tam in se smehlja.

—Ne smehlja se. Resna je. ‚Pustila sem te čakati,' reče z nizkim glasom.

— Poprime tvoj kovček.

— Toda jaz odklonim, da bi ga nosila. Rečem ji, da ga bom nosil sam.

— Nato kupita karte. Drugi razred.

— Prvi razred ali tretji razred. Tretji razred.

— Na vlaku sta.

— Kosit grem z njo. Bel namizni prt, rože, pokrajina, ki se zunaj izgublja mimo okna — ni neprijetno. Odsotno razmišljujoč pijem pivo.

— In jo siliš, da bi tudi ona izpila kozarec.

— Ne. Zanjo nekaj brezalkoholnega.

— Zunaj bo poletje.

— Jesen.

— In ti tako sediš ter odsotno razmišljujoč piješ pivo.

— ‚Hvala, da si prišla,' rečem. Zveni strašansko vljudno. Zadovoljen sem in čutim, da postajam nekoliko sentimentalen.

— Nato sta v hotelu. Večer je?

— In važni del izleta se prične. Od tam greva v kopel.

— Ti greš seveda posebej.

— Na vsak način odklanja, da bi šla z menoj. Tako grem prvi. Ko se vrnem, je preoblečena v hotelsi kimono.

— Naj sam nadaljujem — precej dobro vidim, kako se izteče. Lahko mi poveš, če se bom zmotil. Ti greš ven na verando in sedeš v pleteni stol. Prižgeš si cigareto. Zamisliš se. Jesensko listje je svetlordeče v večernem soncu. Čez čas se ona vrne. Svojo brisačo razprostre na ograjo verande. Potem mirno stoji za teboj, vdano zre v isto smer kot ti. Ugotovil si, da so hribi pred teboj lepi in ona jih gleda take, kot jih gledaš ti. To ne traja dolgo, največ pet minut.

— Že ena minuta je veliko. Pet minut in nikoli bi ne prišel iz tega.

— Prinesejo kosilo. Zraven je sake. Ali piješ?

— Čakaj. ‚Pustila sem te čakati,' je rekla na postaji — in nič več. Bi ne bilo dobro, da bi se dogajalo drugače?

— Nisem tega mnenja. Če bi rekla karkoli narobe, bi podrla vse.

— Tako torej pride z verande in brez besede sede k obedu. Ni to nekoliko mučno?

— Toda ti govoriš s služkinjo. Nič ni mučnega v tem.

— Vsekakor ne. Služkinja reče mehko in jasno, lahko poskrbim, hvala,' in odide. Zgodi se hitro.

— Njo pričenjam gledati nekoliko jasneje.

— Naliva mi sake. Ne gre ti izpod rok, kakor majhnemu dečku. Sake drži v desni roki in se naslanja na levico ter bere časopis, ki je razprostrt pred njo na rogoznici.

— ‚V Kyotu je poplava.'

— Ne, nekaj, kar je pomembnejše. V zoološkem vrtu je bil

Smučanje je v Novi Zelanjidi zelo priljubljeno (glej članek

NA BEOGRAJSKI UNIVERZI IMAJO ŽENSKO ŠPORTNO DRUŠTVO »VERA BLAGOJEVIČ«

NE SAMO MOŠKI — TUDI ŽENSKE

Bilo je v eni prijaznih beograjskih gostiln. Ne vem več ali je bilo pri »Treh šeširih«, morda tudi kje drugje. Spominjam se, da smo jedli čevapčiče z veliko porcijo čebule. Res dobre čevapčiče. Nekdo je pripeljal v našo družbo beograjsko študentko. »Pogovarjajta se o športu, oba sta zastrupljena s to oslarijo« nama je dejal in naju pustil sama. In res sva se pogovarjala o športu, pravzaprav jaz sem bil tiho, govorila pa je ona. Poslušal sem in se čudil, spraševal sem se, kako da ni tudi pri nas tako ...?

— Začniva torej o športu.

— Vem, da ti bom povedala nekaj zanimivega. Ali si kaj presenečen, če ti povem, da imamo na beograjski univerzi posebno športsko društvo samo za ženske? Ustanovili smo ga lansko leto, ime pa smo dolgo izbirali in se končno odločili za »Vera Blagojević«.

— To je res presenečenje. Od kod pa denar?

— Tako kot si presenečen ti, so bili presenečeni tudi na našem športnem odboru na univerzi. Še več: bili so celo navdušeni. In moram reči, da so nas gmotno tako podprli, da nam doslej denarja ni nikoli manjkalo.

— S čim pa se pravzaprav ukvarjate?

— Vidim, da misliš, da je to bolj za šalo kot zares. Kar takoj ti povem, da ni tako. Povsem resno se ukvarjamo s plavanjem, rokometom, odbojko, košarko in namiznim tenisom. Izbrali smo take panoge ki so za dekleta najbolj primerne, v najkrajšem času pa mislimo uvesti še nekaj novih, med katerimi bo na prvem mestu telovadba. Gotovo veš, da ženske potrebujejo poseben način vadbe, da z njimi ne moreš tako delati kot z moškimi in prav v tem je prednost naših sekcij.

— Oprosti, če sem pesimist. Vendar skoraj dvomim v vašo trdno organizacijo?

— Organizacija je pri nas tudi nekaj posebnega. Ženske sekcije imamo na vseh fakultetah in med seboj tekmujejo. Če dvomiš v kvaliteto ti lahko povem, da je naša namiznoteniška ekipa na pravni fakulteti premagala moško ekipo iste fakultete. Seveda smo grozno ponosne na ta uspeh!

— Torej je tudi to v redu. Sedaj me zanimajo še prostori, kajti pri nas v Ljubljani imamo s tem največ težav.

— Tudi pri nas je bilo tako, toda obveljalo je pri pregovoru: ženske imajo prednost. Nekako smo »izvrtale«, da so nas vzeli pod streho v plavalnem klubu »Sever«, prav tako pa tudi v telovadnico Inštituta za telesno vzgojo. Moram tudi reči, da so nam šli na roke pri dekanatih in so nam dali na razpolago nekaj dvoran v univerzitetnih poslopjih, ki so primerne posebno za namizni tenis. Nekaj igrišč imamo tudi na prostem, na Guberavcu.

— Kakor si mi povedala, je sedaj vse v najlepšem teku?

— Še nekaj sem pozabila. Povedati ti moram še, da prirejamo razne športne tečaje. Najboljše rezultate smo dosegli v plavalni šoli, kjer smo že precej študentk naučili plavanja. Prav tako je z odbojko in košarko. Posebnost so tudi sodniški tečaji, kajti vzgojili smo že kar lepo vrsto žensk — sodnikov, ki sodijo naše športne tekme. Razen sodnikov imamo v našem društvu tudi lepo število športnih inštruktorejev in vaditeljev. Bili smo brez teh kadrov in delo ni šlo tako od rok, kot smo si želeli. Sedaj je že bolje, ker so ti novi inštruktorji že postali praktični, prej pa so samo »teoretizirali«.

— Kako je pravzaprav prišlo do ustanovitve tega športnega društva?

— Kaj enostavno in malo po sreči. Dekleta iz študentskega doma so sama pričela igrati odbojko in rokomet na dvorišču, upravnik pa nam je predlagal, naj se raje organiziramo in prosimo za pomoč pri športnem odboru na univerzi. Tako smo tudi storile, tam našle veliko razumevanja in uspelo je.

—o—

Čevapčiči so bili že mrzli, ko sva končala zanimivi pogovor. Tiste dni smo mnogo govorili o Olympiji, o študentskem športu na naši univerzi, o težavah s prostori predvsem tam, kjer bi bili najbolj potrebni: na Naselju in v Kolegiju. Ali je odveč vprašanje, zakaj je ponekod tako lahko prodreti s pametnim in koristnim predlogom, drugod pa tako zelo težko?

Skupščina Olympije

★

Študentski šport in univerza

25. T. M. JE BILA TRETJA LETNA SKUPŠČINA ŠTUDENTSKEGA ŠPORTNEGA DRUŠTVA OLYMPIJE. TRI LETA TRDEGA DELA, TRI LETA BORBE ZA OSNOVNA SREDSTVA, ZA OSNOVE TELESNE VZGOJE NA UNIVERZI IN ZA ŠTUDENTSKI ŠPORT SPLOH, TO JE KARAKTERISTIKA DOSEDANJEGA DELA OLYMPIJE. NI DVOMA, DA SODI OLYMPIJA MED TISTA DRUŠTVA, KI SO NALETELA PRI SVOJEM DELU NA NAJVEČ TEŽAV. S PONOSOM PA LAHKO UGOTOVIMO, DA SODI ŠTUDENTSKO DRUŠTVO TUDI V TISTO SKUPINO SLOVENSKIH ŠPORTNIH ORGANIZACIJ, KI SE Z NAJVEČJO VNEMO BORE ZA TAK ŠPORT, KI SI GA VSI ŽELIMO, ZA NAČELA AMATERIZMA IN MNOŽIČNOSTI. IN PRI OLYMPIJI JE TA BORBA TAKO DOSLEDNA, KOT MORDA NIKJER DRUGJE...

V PRIČAKOVANJU BOLJŠIH DNI

Olympija je bil še nedavno nekak samoten splav, ki je sicer kljuboval viharjem, vendar se ni premaknil naprej. Sedaj se menda končno obetajo tudi študentskemu športu lepši časi. Pri tem imamo v mislih predvsem zadnjo konferenco Zveze športov Jugoslavije v Beogradu, ki je z vso resnostjo razpravljala o študentskem športu in njegovi vlogi. Prav zaradi tega lahko pričakujemo, da bomo čez leto dni lahko povedali o našem delu mnogo več, kot tokrat, kajti z moralno in materialno pomočjo se da marsikaj storiti.

DOSEDANJE DELO NI BILO ZAMAN

Kljub temu, da večkrat slišimo ali čitamo, da je delo v Olympiji slabo, da vse nekako visi v zraku, lahko povemo tudi marsikaj pohvalnega. Ali ni morda lep uspeh, da smo v naše vrste vključili dosedaj že 2000 študentov, ali z drugimi besedami tretjino vseh ljubljanskih slušateljev? Prav s številom članstva, pa tudi s kvalitetnimi uspehi in z našo borbo za amaterske principe je dobila Olympija ime pravega študentskega društva, ime, ki ga povsod spoštujejo.

KAJ NAS NAJBOLJ TARE?

Tisočkrat in tisočkrat ponovljena pesem — igrišča, telovadnice. S telovadnicami smo se letos kar dobro oskrbeli in tisti člani Olympije, ki so redno trenirali, so imeli čez zimo zagotovljeno streho nad glavo. Teže je poleti, ko se ne moremo zadovoljiti samo s tistimi ekipami društva, ki tekmujejo v raznih ligah in podobnih tekmovanjih. Sodimo, da je vsaj zaenkrat naša skrb ves študentski šport. In zato se upravičeno borimo za graditev športnih igrišč ob študetskih domovih in fakultetah in upravičeno smo tudi zaskrbljeni nad graditelji in projektanti, ki športne objekte dosledno »pozabljajo«. Ali ni dovolj, če povemo, da stanuje v študentskih domovih najmanj 25 odstotkov ljubljanskih študentov in vsi ti nimajo na razpolago v bližini niti enega športnega prostora? Še več, sedaj grade tudi fakultete, inštitute in celo gimnazije brez prostorov za telesno vzgojo.

Za ilustracijo ne bo odveč, če ob tem povemo, da so morali pri Olympiji odkloniti okoli 700 novih članov iz enostavnega razloga, ker niso imeli prostora zanje.

ŠE PREMALO POŽRTVOVALNOSTI

Res je, da je bilo v minulem letu dovolj težav, ki smo jih že zgoraj našteli. Res je tudi, da en sam človek ali dva ne moreta storiti vsega. Vendar z delom naših ljudi še ne moremo biti povsem zadovoljni. Lahko bi storili več, lahko bi se za to ali ono stvar bolj zavzeli, saj je šlo prav zaradi neresnosti nekaterih članov odbora mnogo časa v izgubo. Prav zato je več kot potrebno, da poprimejo za delo mladi ljudje, ki so v zadnjih letih prišli na univerzo. Dejstvo je namreč, da je doslej delalo v odboru največ takih ljudi, ki so nekaj let na univerzi ter so že dokončali študij, ali pa ga prav sedaj dokončujejo. Razumljivo je torej, da je njihov čas dragocen.

TAKO JE OKOSTJE DRUŠTVA:

Če hočemo spoznati vsaj v grobem delo, uspehe in neuspehe društva, moramo poznati tudi tiste sestavne dele, ki Olympijo sestavljajo. Zato smo se odločili, da bomo navedili za vsak klub in sekcijo samo najosnovnejše podatke, ki pa bodo bralcu lahko nudili vsaj skromno sliko.

AKADEMSKI ODBOJKARSKI KLUB ima 131 članov. Tekmovali so v zvezni republiški in conskih ligah. Organizirali so medfakultetno tekmovanje, srednješolsko prvenstvo in 10-dnevni trening na Bledu. Problem: disciplina in trenerji.

AKADEMSKI KOŠARKARSKI KLUB ima 231 članov. Tekmujejo v zvezni in republiški ligi, na turnirjih za republiško mladinsko prvenstvo, za državno mladinsko prvenstvo in v prijateljskih tekmah. V organizacijskem pogledu sodi AKK med najboljše klube v Olympiji. Problemi: pomanjkanje žog, razširitev košarke med študenti in disciplina.

AKADEMSKI JUDO KLUB ima 105 članov. Tekmujejo v ekipnem in posameznem prvenstvu Slovenije ter za posameznike v državnem merilu. Organizirali so 5 začetniških tečajev, ki jih je obiskovalo nad 100 oseb. Problemi: blazine in kimoni.

AKADEMSKA STRELSKA DRUŽINA ima 186 članov. Tekmujejo za »Zlato puščico«, za prvenstvo družine in univerze, za republiško in državno prvenstvo, za državno študentsko prvenstvo in še razna prijateljska srečanja. Problemi: resnost in požrtvovalnost članov je premajhna, prostori na univerzi, orožje in municija.

AKADEMSKI NOGOMETNI KLUB ima 77 članov. Tekmujejo v ljubljanski nogometni podzvezi. Problemi: igrišče za tekme, igrišče za trening, oprema in organizacije vešči ljudje.

AKADEMSKO PLANINSKO DRUŠTVO ima 600 članov. Njihova bilanca je: 5 smučarskih tečajev na Kofcah, 6 skupinskih izletov v gore, 12 predavanj, predvajanje planinskih filmov, smučarsko tekmovanje in odkritje plošče ponesrečenemu članu društva. Problemi: finančna sredstva za nabavo prepotrebnih rekvizitov.

AKADEMSKI ŠAHOVSKI KLUB ima 79 članov. Nastopili so na 25 večjih tekmovanjih, republiških, državnih in mednarodnih. Priredili so medfakultetno prvenstvo in brzopotezni turnir v Kolegiju. Problemi: kvaliteten kader.

AKADEMSKI SMUČARSKI KLUB ima 108 članov. Tekmovali so na prvenstvu ljubljanske univerze, na študentskem držav. prvenstvu, na medklubskih in mednarodnih prireditvah. Organizirali so tečaj za pionirje, mladince, člane in članice. Problemi: klub jih na tovariški način rešuje.

AKADEMSKA JAHALNA SEKCIJA ima 47 članov. Sodelovali so na 8 tekmovanjih, potem pa so sekcijo razpustili zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, ker je JLA odpovedala izposojanje konjev.

AKADEMSKI TENIŠKI KLUB ima 148 članov. Tekmovali so na republiških in državnih tekmovanjih. Organizirali so teniško šolo za pionirje in mladino. Problemi: pomanjkanje rekvizitov.

AKADEMSKI NAMIZNOTENIŠKI KLUB ima 148 članov. Tekmujejo le med seboj. Problemi: Imajo eno samo mizo, organizacija, delo odbora.

AKADEMSKI DRSALNI KLUB je najmlajši v Olympiji. Ima 127 članov in tri sekcije. Prva za umetno drsanje, druga za umetno kotaljkanje in tretja za hokej na kotaljkah. Tekmovali so v republiškem in državnem merilu. Problemi: vzdrževanje igrišča in nabava drsalk in kotalk.

Kulturni razgovori

čeru, v okviru »Kulturnih razgovorov?« Želimo, da bi bil odnos med umetnikom in publiko čimbolj sproščen. Če bi bil povabljenec književnik, bi prebral nekaj odlomkov iz svojih del, ali pa pripovedoval o temi, ki si jo je sam izbral, nato pa bi odgovarjal na postavljena vprašanja. Vsak umetnik naj bi tudi čimveč povedal o sebi, svojem življenju, prvih ustvarjalnih poskusih, o željah in načrtih za bodočnost, skratka o vsem, kar razgibava njegovo osebno doživljanje. Tako bi stopil pred ljudi tak kot v resnici je, nenehno snujoč in človeški. K temu bodo še pripomogle razstave del nastopajočih umetnikov. Tako bodo povabljeni slikarji vedno imeli v foyerju nekaj dni pred večerom razstavo svojih slik. Tudi za umetniške predstavnike drugih področij kulturne problematike se bo vedno našel način, ki jih bo publiki kar najbolj približal.

Iz vsega tega pa lahko povzamemo, v čem bo torej ta nedvomna pomembnost» Kulturnih razgovorov«. Vsi vemo, da umetniška, ustvarjajoča osebnost v polni meri zaživi s svojimi ustvarjalnimi napori, šele ko si utre pot med ljudi, svoje bralce, gledalce in poslušalce. In ti? Mislim, da bodo »Kulturni razgovori« pomembni predvsem zaradi njih. Študentom humanističnih ved pa bodo lahko nudili dragocene podatke o umetnikovi osebnosti in njegovem pogledu na svet. Saj vemo, da razen nekaj splošnih informacij zlasti preprost ljubitelj umetnosti o mnogih pomembnih umetnikih ne ve ničesar. Sicer pa lahko rečemo, da je bila taka kulturna ustanova, ki bi skrbela za čim bolj neposreden stik ustvarjalca z občinstvom zelo potrebna in v času, ki je že obračunal z dekadentskimi težnjami v vseh oblikah, celo nujna in neizogibna.

Prvo sezono, ki jo bomo zaključili ob koncu maja, bomo nadaljevali v oktobru. Takrat vam bomo pod zdravo težo izkušenj, verjetno lahko še mnogo več povedali. Pravzaprav bo o tem, v kolikor se nam je posrečilo uresničiti našo zamisel, spregovorila glavno besedo publika. —mm

V Novi Zelandiji - šport za zabavo

Nova Zelandija je za nas precej neznana dežela, kadar govorimo o športu, pa še prav posebno. Na mednarodnih tekmovanjih kaj redko zasledimo zastopnike te

države, vendar s tem še ni rečeno, da tam športa ni. Res je, da je to v športnem pomenu mlada dežela in naše slike so prav lep dokaz, da šport zavzema vse več in več prebivalcev. Ni treba posebej poudarjati, da so mladi ljudje — dijaki in študentje, nosilci športa te mlade države.

V Novi Zelandiji sta sedaj razviti predvsem dve športni panogi, ki sta dober korak pred ostalimi. V mislih imamo nogomet in smučanje. V nekaj letih so zgradili v Novi Zelandiji celo vrsto vzpenjač in dobrih smučarjev je iz dneva v dan več. Med temi številnimi smučarji je seveda tudi nekaj takih, ki obetajo, da bodo v kratkem dosegli mednarodno kvalitetno raven. Seveda pa bolj velja govoriti o tistem smučanju, ki ga tam imenujejo »wekend smučanje«. Z avtomobili, motornimi kolesi in navadnimi kolesi se športniki pripeljejo do vznožja vzpenjač, od tam pa naprej v višje predele, kjer je vedno dovolj snega. Ob zgornjih postajah imajo zaenkrat samo skromne planinske koče, obetajo pa, da bodo že v nekaj letih zgradili moderne zimske hotele.

Šport št. 2 je nogomet. Seveda to ni tak nogomet, kakršnega poznamo pri nas. To je nogomet, kakršnega igrajo

v Ameriki in je bolj podoben rugbyju kot pravemu nogometu. To športno igro igrajo prav na vseh šolah, pobudniki tega športa pa so tisti študentje, ki so na študiju v ZDA.

Tretja panoga, ki zavzema iz dneva v dan večji razmah v Novi Zelandiji, je tenis. Igrišča rastejo kot gobe po dežju, igralci pa seveda še niso na taki kvalitetni ravni, da bi se lahko merili z najboljšimi Američani in Avstralci.

Prav je, če omenimo v tem kratkem sestavku tudi pse, ki so postali v tej deželi pravi »športni rekviziti«. Pozimi jih namreč vprežejo v sani in taka vožnja velja za enega najbolj priljubljenih športnih užitkov.

KONČNO PRAVE SVETOVNE ŠTUDENTSKE ŠPORTNE IGRE

V Oberamergau so se sporazumeli za sodelovanje med FISU in MSS

Znano je, da smo doslej imeli takorekoč dve svetovni prvenstvi študentov. Organizacija COSEC je imela svojo športno organizacijo FISU, medtem ko je organizacija vzhodnoevropskih študentov MSS prirejala spet svoja tekmovanja. Razumljivo je, da so na tekmovanjih obeh organizacij sodelovali kvalitetni športniki, dosezali so odlične rezultate in večkrat je komu prišlo na misel, da bi vsi skupaj lahko organizirali tako prireditev, ki bi lahko veljala za eno najkvalitetnejših na svetu sploh.

Naši študentje so redno sodelovali na študentskih igrah FISU. Teh tekmovanj so se udeleževali predvsem zato, ker so imela večji mednarodni pomen in ker so zavzemala večje kvalitetno področje. Na igrah FISU je namreč vedno sodelovalo veliko število držav, medtem ko so na prireditvah MSS (sedež v Pragi) tekmovali samo predstavniki vzhodnoevropskih držav. Znano je, da je naša študentska organizacija celo organizirala eno največjih prireditev FISU — zimske študentske igre na Jahorini.

Že zgoraj smo omenili, da bi bilo za študentski šport in njegovo afirmacijo zelo pomembno, če bi obe organizaciji organizirali skupne igre. O tem so se pričeli pogovarjati tudi predstavniki COSEC in MSS. Seveda ni manjkalo različnih stališč in gledišč ter so pregovori trajali več kot leto dni. Na zadnjih zimskih študentskih športnih igrah v Oberammergauu so se končno sestali zastopniki obeh organizacij in sklenili začasni sporazum. Prihodnje letne študentske športne igre v Parizu bodo organizirali skupno in če bo rezultat ugoden, bodo s tem nadaljevali tudi naprej. Omeniti pa moramo, da so se že zimskih iger udeležili nekateri predstavniki vzhodnoevropskih držav.

Letne športne igre študentov bodo konec avgusta v Parizu. Na tej prireditvi bodo, kot vse kaže, sodelovali tudi naši študentje, za prireditev samo pa velja, da bo gotovo ena najbolj kvalitetnih, kar so jih doslej študentje priredili.

požar. Sto opic je zgorelo v kletkah.

— Nezaslišano. Preberiva še jutrišnji horoskop zanjo.

— Izpijem sake. ‚Jejva!' pravim. Jeva, samo midva. Omleti so. Počutim se ubog. Neham jesti, kot bi se bil nečesa domislil. Stopim k pisalni mizi. Vzamem rokopis iz kovčka ter pričnem vročično pisati.

— In čemu počneš to?

— Ker sem slaboten. Čutim se potisnjenega v kot in moram se nekako znajti. Vsekakor, zelo slabo sem razpoložen.

— Razdražen si, bi se dalo reči.

— Ničesar nimam pisati. Ves čas pišem abecedo. Rečem ji, da imam nekaj, kar moram hitro končati, predno pozabim. Zakaj ne gre ven in si ne ogleda mesta? Prepričan sem, da bo naredilo nanjo prijeten in miren vtis...

— Tako torej pričenjaš drobiti vso stvar. Dobro, ni pomoči. Ona prikima. Obleče se in zapusti sobo.

— Jaz hodim gor in dol, kot da bi me kdo potiskal. Oziram se po sobi.

— V večernem časopisu bereš horoskop: ‚Varuj se potovanj!'

— Kadim. To naredi prijeten občutek. Celo zadovoljen postanem s samim seboj.

— Služkinja vstopi in vpraša, kako naj položi žimnice.

— Poskočim. ‚Ločeno,' rečem živahno. Želim si piti, toda premagujem se.

— Biti mora približno že čas, da se ona vrne.

—Ne še. Opazujem služkinjo, ko odhaja in storim nekaj nenavadnega.

— Menda ne tečeš stran?

— Štejem svoj denar. Tri desetjenski bankovci in dva ali trije jeni drobiža.

— Ko se ženska vrne, pričneš zopet pisati. ‚Sem prezgodnja?' vpraša nekoliko plašno.

— Sprva ne odgovorim. ‚Ne čakaj me. Pojdi v posteljo,' rečem naposled. Podobno je ukazu. Še kar naprej pišem, ‚... ab cdefg.'

— ‚Če torej dovoliš,' reče

— ‚... hijkl ... wxyz.' Raztrgam list.

— Postajaš malce nor.

— Znova odidem v kopel.

— Hladno postaja in potrebuješ nekaj, da bi se ogrel.

— Hladno? Nič ne opazim. Počutim se nekam zlovoljen. Namakam se, kot bi bil bedast, in ko pridem ven, sem pravo strašilo. Rdeč kot kuhan rak. Vrnem se v sobo in ona je v postelji. Ob njeni blazini gori luč.

— Ali spi?

— Oči ima odprte. Obraz ji je bled. Ustnice so ji ozko zarisane in strmi v strop. Vzamem spalni prašek in grem v posteljo.

— Z njo?

— Ne. Potem, ko sem pet minut v postelji, mirno vstanem. ne, vstanem sunkovito.

— Kričati si želiš.

— Jezen sem. Bežno se ozrem po njej. Napeta je. To dobro čutim. Odprem kovček in vzamem knjigo iz njega. Kafujeve Zbadljivke ali nekaj podobnega. Vrnem se v posteljo. Obrnem ji hrbet in se zatopim v knjigo.

— Ni Kafu nekoliko neokusen?

— Bi potemtakem ustrezala biblija?

— Vidim, kaj meniš, toda...

— Morda kakšna ilustrirana pravljica?

— Zelo pomembno je, kaj bereš. Premisliti morava o tem. Zgodbe o duhovih? Nekaj mora biti... Pascal bi bil preveč tog. Morda sentimentalne pesmi? Preblizu. Nekaj mora biti.

— Vem. Moja lastna knjiga. Moje novele.

— In tako pridemo v pustinjo.

— Pričnem s predgovorom. Berem, toda le malo vem, kaj. ‚Reši me,' rečem.

— Moža ima, domnevam.

— Za seboj slišim zvok, podoben toku vode. Zgrozim se. Bil je čisto neznaten zvok, toda dotaknil se me je kot plamen. Mirno se je obrnila v postelji.

— In potem?

— ‚Umrl bom,' rečem. Tudi ona...

— Nehaj. Tega ne dokončaš. Imel je prav. Naslednjega dne sva se ženska in jaz poskusila skupaj zastrupiti. Ona ni bila gejša niti slikarka. Bila je iz revne družine in je delala pri meni kot služkinja.

Obrnila se je v postelji in je zaradi tega umrla. Jaz sem preživel. Sedem let je tega in še zmerom sem živ.

LJUBEZEN IN LJUBOSUMJE

(Odlomek iz zbirke B. Čopiča »Doživljaji Nikoletine Bursača«)

Branko Čopič je v zbirki pripovedk, imenovani »Doživljaji Nikoletine Bursača«, ponazoril lik popularnega partizanskega borca in junaka Nikoletine Bursača.

Ko pripoveduje o Nikoletinih vojnih zgodbah in doživljajih, prikaže tudi očmi čitatelja pojavljajo ljudje v vseh situacijah partizanske borbe.

S to zbirko je pisatelj še enkrat potrdil, da spada v vrsto naših najboljših humoristov in pripovednikov. sredino v kateri se pred

Ko je komandant Kosta ukazal, naj se skupina ujetih italijanskih vojakov razdeli po vaseh na osvobojenem ozemlju, da bi si tu z delom zaslužili svoj kruh, so določili desetarja Nikoletino Bursača, da poskrbi za njihovo namestitev.

— Nikoletino, kajpada, koga pa drugega če ne njega. Niti misliti ni bilo, da se nek tako nenavaden opravek izvrši brez Nikoletine. Od glave do peta je izgledal kot ustvarjen za to. Njegova velika kapa je podobna vrag vedi čemu, o nosu rajši ne govorimo, kratek plašč in veliki čevlji. Ko se tak junak pojavi pred hišo, takoj uganeš, da ni prišel zaradi kake navadne zadeve, temveč, bog obvarji, sedaj boš slišal nekaj, kar se človeku lahko samo sanja. Zato se takrat niti ne začudiš, ko Nikoletina udari kot strela iz jasnega:

— Na primi, tu imaš enega Italjana.

Ko so prešteli in mu predali sedemnajstorico »zelencev«, se je Nikoletina samo spogledal s svojim prijateljem iz

patrole, sključenim Jovicom Ježem.

— Kaj praviš, Jovice? Odšteli so jih kot živino. Bog me obvaruj takega posla. Če bi jim vedel vsaj imena.

Zvrstili so jih v kolono, po dva in dva. Tisti sedemnajsti, neparni, nekakšno drobno preplašeno revše, siv kot miš, se je znašel na koncu kolone. Videti je bilo, da je v življenju vedno in povsod potegnil krajši konec, pa je tudi sedaj v koloni ostal brez tovariša, brez sobesednika.

Komandant je Italijanom že pojasnil, pol v španskem, pol v italijanskem jeziku, kam jih pošiljajo in zato so vojaki postali zopet živahni in se spotoma veselo razgovarjali. Sedaj so vsaj vedeli, kako je z njimi, glava je ostala cela, za ostalo pa — pošten vojak se bo že vedno znašel na samem mestu.

Samo tisti zadnji, neparni, je pobito molčal in se žalostno razgledoval po zarjaveli lanskoletni praproti ob poti. Bila je že izsušena od zgodnjega pomladnega sonca in je nevesela spominjala na leto, ki je odšlo in na nove, še neznane in komaj slutene, ki bodo še prišli in prinesli bog ve kaj.

Nikoletina zamišljeno gleda ozka pleča Italijančka pred seboj in govori bolj sam zase:

— Škoda da človek ne zna italijanski.

— Zakaj pa ti bo lopovski jezik, menda ne uoš mačka jedel — trpko pripomni Jovica in se še bolj namršči, že popolnoma vživet v svojo dolžnost spremljevalca ujetnikov.

— Saj se mačke ne je z jezikom, pač pa z zobmi! — ga dobrodušno popravi Nikoletina. — Rad bi znal tako, veš, da spregovorim besedico, dve, s tem tukaj zadnjim.

— Pogovarjal bi se, z okupatorjem? — ga mrzlo pogleda Jovica. — Kaj pa je s teboj, človek?

— No, danes zjutraj si pa nekam strupen — se namršči Nikoletina. Kaj za vraga ti pa je?

— In tebi? — odvrne Jovica. — Ali ne govoriš vedno, da Italijanov ne moreš videti?

— Saj jih tudi ne morem.

— Dobro, in kaj je zdaj naenkrat s teboj?

— Eeh, eh, eh? — očitajoče zategne Nikola. Nekaj drugega je Italijan, ki gre v koloni na naše položaje in rešeta iz tanka, drugo pa ta kukec pred nama.

— In ta za tebe najbrž ni okupator? — hudobno poškili Jovica.

— No, če je ta tu zate okupator, potem sem jaz banjaluški vladika — izbulji Nikoletina oči. Saj vendar vidiš kakšen je?

— Vidim in potem?

— Hm, potem? Če bi ti sploh kaj vedel, bi takoj videl, da so tega tukaj z gorjačo nagnali v Jugoslavijo. Da bi bilo njemu, takšnemu, do nekake okupacije. Pojdi no!

— E, ti si nekakšna cmerava baba — kislo pocedi Jovica.

— Kaj praviš, baba? Ali je baba pred mestom pokosila z mitraljezom cel kamion črnosrajčnikov? Ali je baba v snegu do pasu, brez enega samega naboja razorožila celo desetino Italijanov? In ali je babi italijanska raketa zažgala zadnji del hlač?

— Daj, daj, kaj bi tukaj — ga začne miriti Jovica, prestrašen zaradi njegove jeze. — Jaz ti samo rečem, zaradi tega tukaj...

— A jaz ti govorim zaradi tega tukaj? — se obrne Nikoletina in dvigne prekratek plašč in pokaže svoje hlače. Preko celega zadnjega dela je bila prišita krpa druge barve na kateri je pisalo z rdečimi tiskanimi črkami v latinici: »Tiger, trade mark.«

— Evo ti, ali si videl?

— Kaj pa naj bi videl, kot da jaz poznam italijanske črke. Mogoče si tu prišil kakšno fašistično parolo.

— Da bi te.. boljše krpe nisem imel pri roki! — že mirneje zamrmra Nikoletina. — Vse to je zato, da tudi pismeno vidiš, da sem imel zadnjico na italijanskem rešetu.

Zaradi njunega žolčnega prepira se je Italijanček pred njima vznemiril, ko je videl, da ta dvojica nekam pogosto pogleduje na njega. Ko je Nikoletina to opazil ga je potrepljal po ramenu.

— Nič se ne boj, prijateljček. Nidžo ni tak, da bi mučil reveže.

Italijanček spregovori nekaj na svojem jeziku. Nikoletina samo odkima z glavo.

— Prke-frke, nič te ne razumem, bratec, ne razumem. Ime, ime mi ti povej, vse ostalo je lahko.

Vojak samo zmigne z rameni in razširi roke, v znak nerazumevanja.

— Glej ga, vraga! — zavpije patizan. — Poslušaj: jaz sem Nikola Bursač, Nikola, ali slišiš? A to: Jovica, Jovica. In ti?

Nikoletina je kazal s prstom sebe, Jovico, Italijana in zopet ponovil imena in vprašanje:

— Nikola, Jovica...In ti?

— Aaa! — se razvleče Italijanu lice v nasmeh in potrka na prsi — Nokolo, Nokolo!

— Kaj, tudi ti si Nikola? — veselo zavpije Nikoletina. — Moj soimenjak? Zakaj mi pa tega takoj ne rečeš? Ali si slišal to, Jovice; našel sem soimenjaka.

— Glej no, glej — se nasmehne tudi sam Jovica.

— Da, da, soimenjaka, kaj pa ti misliš! — je kokodakal desetar. — Ehe, ti pa si zapel: okupator, pa okupator, fašist, kako bi on mogel biti okupator?

— Da ne boš začel pretiravati? — se nezaupljivo zresni Jovica.

— Nič se ti ne boj. Misliš, da bi meni moj soimenjak z raketo zažgal hlače? Jok, prijateljček!

— Kam pa naj spravimo sedaj tega tvojega soimenjaka? — izjavi nazadnje Jovica ki neljubeznivo in kislo premeri Italijančka, ker ga je nesrečni tujec precej spominjal na njega samega.

— Ehe, pri bogu, da ga ne dam v roke komurkoli, zapoje Nikola. — Tega peljem naravnost k svoji tetki Ružici!

— Stori kakor te je volja. S teboj je danes težko govoriti. Nikoletina ga skoraj ni poslušal. Pokroviteljsko zaljubljeno je gledal svojega potrtega vojačka, skoraj še dečka. Če bi bilo treba, je bil pripravljen, da se zanj prepira, krade, bori. Če bi prišlo do najhujšega, bi zanj legel tudi na mitraljez.

— E, moj Italijanček, moj Nikolica, soimenjak te bo odvedel k tetki Ružici, pa boš živel pri njej kot muha na medu.

Objel je vojaka okoli ramen in tako sta šla po planoti kot dva stara znanca, starejši in mlajši tovariš, pokrovitelj in varovanec.

Jovica je zaostajal za njima in ju od strani ljubosumno pogledoval.

— Jovice, Jovice, glej ga, ka ko se smeje. Še malo pa bo začel govoriti.

Na to Nikoletino veselo kričanje je Jovica samo zlovoljno premetaval karabinko in mrmrai v brado:

— Prav zanima me, kako se smeje fašist.

Ne poslušajoč odgovore Jovice, je Nikola ponovno spregovoril:

— Glej ga, se je že razgovoril, prišel je k sebi. Eh, kakšen človek je to! Italijan je kot naš. Toda, ali ga slišiš, Jovice?!

— Lahko bi mu naročil, da ti prečita ta napis na hlačah — je ujedljivo pripomnil Jovica. — Gotovo je sposoben za to.

Toda tudi ta hudobna puščica je zletela nekam mimo Nikoletinega ušesa. Zaposlen s svojim varovancem je poslušal in gledal samo to, kako se ta, do današnjega jutra nerazumljiv in oddaljen tujec z druge strani morja, druge vere in tujega naroda, spreminja sedaj pred njegovimi očmi v bližnje in pravo človeško bitje. Še malo, se mu je zdelo, samo malo in spregovoril bo v enostavnem in razumljivem jeziku kakega fantka, ki se iz tujine vrača na svoj dom.

Tako ga je Nikoletina pustil pri svoji tetki. Mali Nikolo je ostal z neizrečeno zahvalo na koncu jezika, desetar pa je obogaten, poln radosti, zaplul po ozeleneli planoti.

— Ali si videl, Jovane?!

Jovica koraka molče, kot da ni ničesar slišal. Nikoletina mu vrže z široko kretnjo roko okoli vratu, kot da bi objel Grmeč.

— Spregovori vendar Jovec, kaj se tako kislo držiš.

Jovica samo osorno zapiha, vrže z ramena Nikoletino roko in se odmakne v stran.

— Toda Jovice, kaj pa je to zdaj?

— Objemaj koga drugega. Vzemi si tistega fašista.

— Pojdi no, Jovandeka... — spregovori Nikola in razširi roke, toda Jovica ga prekine z nekakšnim hripavim glasom:

— Pozabil si ti na Jovandeka, kot da ga nikoli ni bilo, sedaj imaš ti boljšo družbo.

— Glej, glej, kaj pa zdaj? — zamiži desetar, kot da je nenadoma zavohal sumljivo sled. Izgleda, da je tu nekomu žal, da sem tistega ubogega fantka...

— Žal ali ne žal, toda tu pred nama se cepita dve poti, ti jo mahni po eni, jaz bom šel po drugi! — je odločno in nepopustljivo odvrnil Jovica. Do štaba lahko prideva vsak posebej. Nikoli nistva bila niti bog ve kakšna prijatelja, vse to je prešlo.

Jovica odide skozi grmovje po levi stezi in se izgubi v listju, ne da bi se ozrl. Nikoletina mračno gleda v poslednjo majajočo se vejo, se ozre okoli sebe in mahne z roko po modrem metulju, ki mu frfota pred samim nosom.

— Izgini! Ali si tudi ti užaljen zaradi Italjana?

Nadležni metulj se čez nekaj časa zopet vrne in se mu vsede na rokav. Nikoletina zaustavi dih, razneženo pogleda umirjena krilca in zamrmra:

— Daj, daj, kar vsedi se. Pri Nikoli je tudi zate prostora. Nimam tako srce, kot tisti moj čemerni Jovica .. Samo, da ga dohitim, ozmerjal ga bom kot konja. Pri moji veri da ga bom, tovariš metulj!

Dvopredmetni študij na PMFF

(Nadaljevanje s prve strani)

šole, kjer bi se seznanili z življenjem na terenu, sami videli potrebe srednje šole in pokazali že tam svoje sposobnosti; zakaj ni še rečeno, če je nekdo dober v svoji stroki, da bo uspešen tudi kot predavatelj na univerzi.

Ob novi šolski reformi bo prav gotovo prišla še bolj do izraza potreba, da mora srednješolski profesor obvladati vsaj dva predmeta, zakaj gimnazij bo precej manj, na novih osemletkah pa tudi ne bo povsod dovolj učnih ur za profesorje, ki bi poučevali le en predmet. Prav zato bo končno le treba najti kak modus vivendi med fakulteto kot znanstveno ustanovo in fakulteto, ki daje pedagoške delavce za srednje šole; kajti to ni nikakšna »kaprica« nekaterih posameznikov, ampak je problem, na katerega opozarja vsakdo, ki ima stik s srednjo šolo. Prehod na dvopredmetni študijski sistem bi na nekaterih oddelkih, kjer je to potrebno, ne zahteval skoraj nobenih sprememb v študijskem programu, drugje pa bi zahteval precejšnjo spremembo programa samega, zakaj sedaj so študijski programi tako obsežni, da je skoraj nemogoče misliti na študij dveh predmetov istočasno. In ravno sprememb v študijskih programih se ponekod najbolj izogibajo in tako zavlačujejo in odklanjajo rešitev tega vprašanja. Kljub temu pa rešitev tega ne predstavlja nepremostljivih ovir; nedvomno bi bilo najenostavnejše, če bi postali v vsaki skupini tisti predmeti, ki so manj pomembni, fakultativni, (vpisoval bi jih le tisti, ki bi sam želel študirati enopredmetno skupino; medtem ko bi jih oni, ki bi študirali dvopredmetno študijsko skupino, ne vpisovali). Na ta način bi odpadle celo bistvene spremembe v študijskem programu samem, študent pa bi se lahko prostovoljno odločil za eno ali drugo varianto. Tisti, ki bi nameravali oditi po končanem študiju v srednjo šolo, bi nedvomno vpisovali dvopredmetno skupino, ostali pa, ki bi odšli v druge poklice, pa bi se lahko odločili za enopredmetno skupino.

V fakultetnem statutu bo potrebno to vprašanje dokončno urediti, ker v nasprotnem primeru bo dajala fakulteta še vedno drugačne pedagoške delavce, kakršne potrebuje praksa; to pa prav gotovo ne koristi uspešnemu razvoju našega srednjega šolstva.

INDISKRETNOST

— No, hitro mu še ti reci, da ga imaš rada, ker moram zapreti dvoriščna vrata.

ČASOPISNI SPOR BERLIN — BEOGRAD

Iz dobro obveščenih krogov smo izvedeli, da je uredništvo »Studenspiegel« (mednarodni študentski informativni časopis) povabilo urednika beograjskega »Studenta«, ki prevaja mednarodne vesti, na tečaj nemškega jezika. Ta je namreč spremenil vest, da so južnoafriške oblasti zaplenile celotno naklado ene številke »Studenspiegel«, tako kot da bi to storile oblasti v Berlinu. Obenem »Studenspiegel« ostro zavrača trditev, da bi v svojih člankih zagovarjal antikolonialistično stališče, kar so mu tudi brez vsake potrebe pripisali v Beogradu.

CERKVENI PRAZNIKI

Nedavno se je zgodilo, da je profesor nekega tujega jezika zahteval na izpitu, da mu kandidat v tujem jeziku našteje cerkvene praznike. Pri svečnici se je kandidatu zataknilo in ni znal našteti nobenega praznika več. Rezulat izpita nas ne preseneča. Kandidat je kljub trudu, da bi se spomnil še ostale cerkvene praznike, padel. V gimnaziji pa bo njegova prva dolžnost, da dijaka nauči cerkvene praznike. Odkar je cerkev ločena od države, morajo študentje na izpitu poznati tudi cerkvene praznike.

KAVARNA PRI MIKLAVŽU

Prizadevanja, da se gostinstvo na univerzi spravi na boljšo pot, so končno vendarle padla na rodovitna tla. Poleg zajtrkovalnice v univerzitetni knjižnici so pred kratkim odprli tudi kavarno v slavističnem seminarju. Prijatelje črne kave na univerzi opozarjamo, da za majhen denar lahko posedijo ob dobro pripravljeni turški kavi. Prodajajo jo po globoko znižanih cenah. Vsa stvar je v rokah strokovnjakov oziroma strokovnjaka.

OKROG PRVEGA:

— Ali ti kaj pišejo od doma?
— Niti dinarja!

TRIBUNA, list študentov ljubljanske univerze.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva cesta 5a, telefon 31-102. — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik: Janko Popovič, absolvent prava. — Tekoči račun Komunal. banke 60-KB-1-Z-567. — Letna naročnina 200 din. — Rokopisov ne vračamo. — Tisk Časopisno - založniškega podjetja »Slovenski poročevalec«.

-purk...

Odpotoval sem v Maribor, ker so mi naročili naj napišem reportažo. Mislil sem si — ostanem tam dva, tri dni. Kulturno življenje in industrija. Zeleno Pohorje, Drava. Tehtne stvari so to, a jaz se vračam praznih rok. Imam samo »nočne« spomine. O dnevih pa drugič.

Pripeljal sem se tja zvečer. V soboto. Pravzaprav pa se je vse pričelo že v Pragerskem. Nekdo je šel v kolodvorski bife kupit žganje in je potem ponudil kupeju. Bilo je slabo žganje, tako so vsi govorili in gostitelj se ni izgovarjal. Nihče ga ni krivil. Polili smo ga po tleh in gledali kako je potem gorelo z modrikastim, slabotnim in potuhnjenim plamenom. Nesite ga na CHZ, je menil nekdo, a drugi je trdil, da ni smrtno nevarno...

Tako sem imel slab okus v ustih. A kljub temu sem se počutil kakor da bi prišel v velemesto. Bilo je mnogo luči, rumenih in barvanih. Seveda sem najprej šel v gostilno, ker v Mariboru nimam ne sorodnikov in ne znancev.

V veliko zadovoljstvo vseh je postaja Graz zabavala vse prisotne s televizijskim filmom. Menda se tej stvari tako reče, kajti od pravega filma v kinodvorani se menda razlikuje le po tem, da nima podpisov. A so se ljudje, kljub temu smejali, dvema »denndlnoma« in dvema bavtarama. Vsenaokrog so bile seveda gore in hiše s kamni na lesenih strehah. Govorili pa so tako, kakor da bi se pačili, a v Mariboru baje vse to izvrstno razumejo. Smejali so se. Tudi tisti industrijski novinci z juga. Zaradi vljudnosti in zaradi deklet. Tistih v gostilni. Razen televizije so imeli še dobre vampe in vino, kar vse lahko pripomore k dobremu sobotnemu razpoloženju.

Potikal sem se potem po ulicah in postajal na oslovskem vogalu, a zaman. Nobenega znanca nisem srečal, pa poznam v Ljubljani najmanj dvajset makovcev. Odšel sem v kavarno in sklenil tam prebiti večer, kajti nisem vajen, da bi se mi sobota kar tako izmuznila iz rok. V kavarni je bilo nabito in polno, bilo je tam mnogo lepih deklet in elegantnih fičfiričev. In kako so plesali. »Nobel«, moderno in naglo, brez sape, kajti ukazano je: šest dni delaj, sedmi dan pa pleši — sobota pa je že začetek sedmega dne. Bilo je presneto veselo, saj so nekateri menda prišli kar s šihta v kavarno in to se mi je zdelo zelo simpatično. Ne maram frakov in cilindrov, tudi ne vseh tistih revščin, ki jih dandanes uporabljajo namesto njih. In vse kar je lepo in prijetno kmalu mine, tako so tudi tu prišli do »buona notte angello mio...« kar je bil seveda zadnji ples in fantje so pohiteli, da niso šla dekleta sama domov.

Spet sem stal na cesti, ki je bila hladna in prazna. Čakal sem novih doživetij kajti Maribor ni »palanka« temveč mesto, ki je baje suvereno, kot mi je pravil nekdo. Najprej sem to suverenost iskal v dancingu »Astorije«. Ne vem, ali je tako vsak dan ali pa samo ob sobotah: v lokalu enostavno ni bilo gostov in nisem tvegal, da bi popolnoma spočita kapela igrala samo meni. Odšel sem raje v bar, v tisti okrogli pod kavarno...

Bar! V naši efelerje je danes pač taka navada, da mora mesto, če hoče kaj veljati, imeti vsaj bar. Treba je biti na nekaj ponosen. V Clochmerle so imeli pisoir, to je bila v Franciji moda, pri nas pa imamo bare — in to je tudi moda. Sicer pa so bari postali del nas samih — fuj, kako visoke besede, — hotel sem reči, da so bari potrebni, ker je vedno več ljudi, ki jim navadna oštarijska lumparija ni več dovolj. Če pride n. pr. predsednik neke prieške KZ v Maribor, mora iti v bar. Ko o tem doma pripoveduje, je njegov ugled v socialističnem sektorju brez dvoma večji. To je družabno-družbena vloga barov. In Maribor je industrijsko mesto, kjer lahko n. pr. vsak delavec pride v bar lumpat. Seveda samo nalašč. Navaditi se ne sme.

Mariborski oné pa je razen tega še nekaj posebnega. Okrogel je in koti so umetno izdolbeni le za zaključene družbe. Najlepši pa je ograjen krog v sredi. V tem krogu sicer ni žaganja, temveč parket. To je za ples. V tem dvojnem ringu je minevala noč sedmega dne in ljudje so vztrajno plesali dalje. Nekateri so krilili z rokami in se opotekali, ker so bili že pijani, toda dočakali so še pri polni zavesti program. Program! Zaradi njega prihajajo ljudje sem dol...

Tudi orkester je igral razne venčke in kite iz arhiva »s pesmijo in plesom po Jugoslaviji«, toda glavna atrakcija je bil program... Dekle je imelo starikav obraz in lepo telo. Bila je več ali manj slečena, kakor pač zahteva točka. Toda vse v mejah stroge dostojnosti. Za malo denarja malo muzike. Plesala je profesionalno in ne preveč utrujeno. Imela je oči, ki so sovražile, imela je žive mišice in neobčutljivo kožo. Kajti oči ljudi, ki so gledali, so imeli zobe. O, če bi te oči, ne njene, imele roke bi jo zmaličili, zadavili, razmazali... Toda ne, čudežev ni in vse je kvečjemu boren neorealizem, ki pa ne daje čarobnih paličic v roke »zaklanim« obrazom, ki sede nemočni za ograjo drugega kroga. Ona pleše in ni ji mar za zenice, ki se lepijo na njene tesne kostime, ona pleše ravnodušno, ona sovraži in se vrti v ritmu dobro naštudiranega direndaja.

Vse kaže, da kulturni delavci te dravske metropole navadno ne zahajajo sem in da tu ne veljajo kranjske navade. Zdi se mi da je bila industrija polnoštevilno zastopana in da tudi agrarni sektor ni ostal brez delegatov. Le dekleta so bila mestna. In ženske sploh. Toda to je čisto neuraden vtis. Vsak je imel s seboj legitimacijo na kateri, to je bil namreč obraz, se je jasno videlo kolikokrat je bil ta ali oni že tu doli. Lahko prideš samo enkrat, dvakrat, trikrat — če prideš četrtič, se navadiš in si stalen gost. In toliko jih je bilo, ki so bili prvič. Imeli so svetle oči in polno dušo, da o vinu niti ne govorimo.

Toda škandala ni in ni bilo. Morda je natakar, ki je lahko primer dobrega natakarja sploh (brez šale prosim!) vplival na ljudi kot olje, morda pa so to navade, kdo ve? Ko je minila druga ura in ko mi ni uspelo, da bi se ga napil se mi je storilo inako. Pravzaprav nisem bil čisto pri zavesti. Ne več. Pozabil sem vam povedati, da sem se v tem času pogovarjal z mnogimi ljudmi. O čem — tega se ne spominjam več. Toda baje so mi pripovedovali hude stvari. Minilo me je, da bi ostal tam še naslednji dan in stikal za biseri kulturnega življenja in za industrijskimi zanimivostmi. Lepo sem se zjutraj naložil na vlak in tu sem. Naprosil bom nekega makovca, da mi priskrbi material za vse. Kajti dnevnic ne moreš opravičiti z obiskom v baru. Potem sem se še z očetom sprl, ki vztrajno trdi, da je bil pred vojno Maribor n e k a j, kar se veselja tiče, in da je bila Ljubljana smrkavec napram njemu. Morda ima oče prav, kdo ve. Kar se veselja tiče, ne industrije. Toda to ni važno. —purk je danes lep vrč, ki je zaradi tovarniškega dima malo prašen (a redno ga čistijo!) — v tem vrču je vino, ki ga pa ne čistijo in postaja kislo, žal sem pokusil malo tega vina in morda tisti dan vrč ni bil očiščen.

dk